Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 202 (15825) | 1981 оной сентябриин 2, среда | Сэн 2 мүнгэн.

ДАЙШАЛХЫ ШАДАБАРИИЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ партийна организацинуудта тоосоото-hунгалтын суглаанууд боложо эхилбэ. Энэ кампани партийна бүхы бүлэгүүдтэ, цехүүдэй болон эхин организацинуудта үнгэргэгдэхэ зэргэтэй. Энэ жэлэй тоосоото-hунгалтын суглаанууд КПСС-эй XXVI съездын түрүүшынхеэ зарлагдажа байна.

Манай республикын ажалша бүхы коллективүүдтэ арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабарине хугацаанhаань урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Хаа хаанагүй дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялганууд абтанхай, партиин хараалhан политика болон экономическа түсэбые бэелүүлхын түхэлэй хэмжээ ябуулганууд тодорхойлогдонхой. Энэ ехэ хэрэгтэ партийна эхин организацинууд толгойлон ябуулна. «Коммунис байгуулалтын ехэшье, олон янзын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ партийна эхин организацинуудай эзэлжэ байhан үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй» гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэлээ hэн юм.

Партийна эхин организацинууд, тэдэнэй таhаршагүй бологшо цехүүдэй парторганизацинууд, партийна бүлэгүүд хадаа коллективэйнгээ хүсые нэгэдхэн, арбадахи табан жэлэй табиhан зорилгонуудые шиидхэлгэ тэмсэлдэ элсүүлхэ дайшалхы хүсэн болоно. Ушар иимэhээ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдhээ урдаhан хараалагдаhан зорилгоёо коллектив бүхэнэй ямар бэелүүлжэ байhан ажал ябуулгань гүнзэгыгөөр шалгагдахэ, партийна хүдэлмэриин байдал үргэнөөр шүүмжэлэгдэхэ ёhотой байhаниинь элитэ. Саашанхи ажал ябуулгын хараа шэглэлые зүбөөр тодорхойлhон коммунистнууд бодото амжалта туйлажа шадахаашье.

Экономикын хүгжэлтые партийна талаар хүтэлбэрилхые hайжаруулгада, үйлэдбэриин участок бүхэнэй үрэ ашагые дээшэлүүлгэдэ нэн түрүүлэн тоосоото-hунгалтын суглаанууд нүлөөлхы зэргэтэй. Энэ ушарта эхин парторганизацинууд ямар хэмжээ абаха ёhотойб, ямар амжалтанууд, дутуу дунданууд хаанаhаа ушарнаб, яагаад тэдэниие усадхалтайб гэхэ мэтын шухала асуудалнуудта коммунистнууд анхаралаа хандуулха зэргэтэй.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, техникэ нэбтэрүүлхэ, түрүү технологи хэрэглэхэ, продукциин шанар hайжаруулха талаар табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринуудай хэр дүүргэгдэжэ байhые промышленна предприятинуудай парторганизацинууд гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ уялгатай. Тэрэшэлэн номенклатурада ёhоороо продукци худалдаха, материал, түлишэ, электроэнерги алмаха түсэбэй дүүргэлтэдэ анхаралаа тусгаар хандуулха шухала.

Республикын промышленна олонхи предприятинууд табан жэлээ hайнаар эхилээд байна гэжэ тэмдэглэхэ зэргэтэй. Түрүүшын жэлэй түсэб, абаhан социалис уялганууд амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Гэхэтэй хамта республикын соомнай гээгдэлдэ ороhон, продукци худалдаха түсэбөө дүүргэдэггүй, ажалай бүтээсые ургуулжа шададаггүй предприятинууд тиимэ үсөөн гэхын аргагүй. Коллектив бүхэндэ өөрын хүндэ хүшэр, орёо байдал ушарна. Тиигэбэшье ажал хэрэгээ hайнаар шэнжэлхэ, дутуу дундануудаа элирүүлхэ, арга боломжонуудаа бэдэрхэ шухала болоргоно.

Барилгадэрриин эмхидхэл нарижуулан hайжаруулжа, түргөөр, hайнаар, гаргаша багатайгаар, мүнөө үе сагай түрүү арга дүршэл үргэнөөр хэрэглэн, объектнүүдые болзорто хадаа барилгашад - коммунистнуудай түрүүшын ээлжэндэ бэелүүлхэ эрилтэ болоно. Түбхын түрүүндэ ээлжэлдэ ашаглалгада тушаагдаха барилга дээрэ хүсэеэ түбхэн табиха, дүүргэгдээгүй объектнүүдые үсөөрүүлхэ, барилгашадай байра байдал, ажаhуудал hайжаруулха, барилгын үйлэдбэриин үндэhэ hуури бэхижүүлхэ асуудалнууд анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд харюусалгатайшье, орёошье зорилгонуудые бэелүүлжэ байнхай. Колхоз болон совхозуудай ажалшад ниитынгээ адууhа малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэнэ, ороохото болон техническэй ургамалнуудые, овощ болон хартаабха гээлтэдэ оруулангүй хуряажа абахын тула ехэ оролдолго гаргана. Хүдөөгэй партийна организацинууд газар тариалан ба мал ажалай продуктнуудые ехээр абадаг болохын тула бүхы арга боломжонуудаа элсүүлхэ уялгатай. Энэ хүшэр сагай уларилhаа уламжалhан хүндэ хүшэр байдалые шадамараар дабан гараха шухала. Гэхэтэй хамта ерэхэ жэлнүүдтэ газар тариалан болон мал ажалые хурдан үргэнөөр хүгжөөхэ бата бэхи үндэhэ hуури байгуулха асуудалаар тоосоото-hунгалтын суглаанууд дээрэ ехэ оролдоо дэлгэхэ ёhотойбди.

Ямаршье коллективтэ бэелүүлэгдэдэг партийна хүтэлбэриин хэмжээн, ашаа үрэнь имагтал коммунистнуудай нэгэдэлhээ, эдэбхиhээ, дайшалхы шадабариhаа дулдыдаха байна. Экономическа, ажахын-политическэ, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын зорилгонуудые шиидхэлгэ партийна эхин организацинуудые эмхидхэлэй талаар саашадаа улам бэхижүүлхэ эрилтэ табина. Партийна хүсэеэ зүбөөр хубаарилан табиха, коммунистнуудай эрмэлзэл ургуулхэ, журам шангадхаха, тэдэниие үйлэдбэриин ба ниитэ-политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадуулха гэхэ мэтын гол асуудалнууд үргэнөөр зүбшэгдэхэ ёhотой байhаниинь мэдээжэ. Коммунист бүхэн хадаа партиин хараалhан зорилгонуудые бэелүүлхэ тэмсэлэй түрүү зэргэдэ алхалха уялгатай.

Совет хүнүүдые үзэл суртал-политическэ талаар хүмүүжүүлхэ асуудалда КПСС-эй XXVI съезд ехэ анхарал хандуулаа. Тоосоото үедэ партийна олон организацинууд энэ шухала хүдэлмэриие шадамараар, hонирхолтойгоор ябуулжа байгаа. Тиигэбэшье hаань, энэ асуудал мүн лэ гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэгдэхэ, үзэл суртал хүдэлмэриие бүри hайжаруулха, добтолхы шэнжэтэй болгохо хэмжээ ябуулгануудай тодорхойлогдохо байhаниинь элитэ.

Тоосоото-hунгалтын суглаануудта hайнаар бэлдэхэ, тэдэниие коммунистнуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэргэхэ, хэhэн хүдэлмэреэ шүүмжэлхы шэнжэтэйгээр шэнжэлхэ, hунгагдамал органуудай ажал ябуулгадахи дутагдалнуудые эрид шууд элирхэйлхэ, тэдэниие үндэhөөрнь усадхаха арга зам заажа үгэхэ эрхэ байдал хангалтын гээшэ шухалада тоологдоно.

Партийна организациин саашанхи урагшатай хүдэлмэри тэдэниие толгойлжо ябаhан хүнүүдhээ ехээр дулдыдаха байна. Тиимэhээ партийна организациин хүтэлбэрилхы органиие эмхидхэн байгуулха асуудалда баhал ехэ анхаралтайгаар хандаха ёhотойбди. Бюрогой секретаряар, тэдэнэй орлогшонороор эдэбхитэй, коммунистнуудай хамтын ажал ябуулгые эмхидхэн эрхилхэ бэлигтэй хүнүүдые шэлэхэ шухала.

КПСС-эй горкомууд, райкомууд, партийна комитедүүд парторганизацинуудта үнгэргэгдэхэ тоосоото-hунгалтын суглаануудые үнгэргэлгэдэ анхаралаа онсо хандуулха, тэдэниие эмхи гуримтайгаар, hайн бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэхэ хэрэгые хүтэлбэрилхэ уялгатай гээд онсо тэмдэглэе. Иимэ суглаан дээрэ партийна организациин жэлэй туршада ябуулhан хүдэлмэриин дүн согсологдохо байна. Тиимэhээ тэдэнэй бүтээhэн хэрэгые нарин гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, hайн талыень сэгнэхэ, дутагдалнуудыень элирүүлхэ эрилтэ табигдана.

Эрдэм шэнжэлгын, hуралсалай эмхи зургаануудай, хүнүүдэй эрүүлые хамгаалхы органуудай, хүн зоной ажаhуудалай хэрэгсээ хангалгын албанай коммунистнуудай ажал ябуулга өөрын өөрсэ шэнжэтэй байдаг. Тэндэхи партийна заримашье эхин организацинууд үсөөн гэшүүдтэй байхаяа ядадаггүй. Гэбэшье тэдэнэй хүдэлдэг коллективүүд орёо, хүндэ хүшэр, харюусалгатай зорилгонуудые шиидхэнэ. Иимэ организацинуудта партийна комитедүүд анхаралаа онсолон хандуулха, бодотоор туhалха уялгатай бшуу.

Партийно-эмхидхэлэй, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин, мүн ажахын органуудай, тэдэнэй кадрнуудай ажал ябуулгадахи дутагдалнууд тушаа коммунистнууд шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэхэ, дурадхалнуудые оруулха байhаниинь мэдээжэ. Тэдэниие согсолхо, хүсэлтэнь хүргэхэ, усадхаха хэмжээнүүд дары абтаха зэргэтэй. Энэ хойшолуулашагүй хэрэг мүн.

Тоосоото-hунгалтын партийна суглаанууд хадаа арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түгэсхэхы шухала шатань болохо байна. Хамтааран ябуулhан хүдэлмэреэ ехэтэйгээр шэнжэлгэ болбол, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, түсэб болон социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ тэмсэлдэ коммунистнуудые, бүхы ажалшадые элсүүлхэ зэбсэг болохо шадаха байhаниинь дамжаггүй.

ҮДЭР, ЧАС БҮХЭНИИЕ—ҮРЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР!

ГЭР БҮЛӨӨРӨӨ

Мүнөө жэл Хойморто үбhэ хуряалга хүшэр хүндэ эрхэ байдалда үнгэржэ байна. Июль болон август hарануудта ороhон хура бороохоо болоhо, сабшалангууд уhанда абтаа. Тиигэбэшье эндэхи үбhэшэд хуурай газарнуудыень бэдэржэ байгаад сабшана, аргынь олоод сомоно.

«Восточные Саяны» колхозой үбhэ хуряалгын звенонуудhаа гадна, эндэ гэр бүлөөрөө звено болоод хүдэлдэг хүнүүд бии. Жэшээлхэдэ, партиин гэшүүн В. Л. Хусаев гурбан үхибүүдээрэз сугтаа үбhэ сабшана. Неранай гарахада, Сырен Ринчиновна нүхэрынь ерэжэ туhална. Нёдондо Владимир Лопсонович гэр бүлөөрөө хүдэлжэ, 204 центнер үбhэ колхоздоо тушааhан юм. Мүнөө жэл энэ хэмдээ хүрэхөөр ажаллажа байнхай.

Мүн лэ Доржо Сыдыпович Маланханов 5-дахи ба 6-дахи классуудта hурадаг хоёр хүбүүдтэйгээ 150 центнер үбhэ хуряажа тушааха зорилготойгоор хүдэлжэ байна.

Д. ХУСАЕВ.
хүдөө бэшэгшэ.

Түнхэнэй район.

Августын 25-да Шара-Толой механизаторнууд алтан шаргал шэнисээ сабшажа эхилбэ. Мүнөө эндэ 17 комбайн хүдэлгэгдэнэ. Һүүлэй мэдээгээр тэдэнэр мянга гаран гектар шэнисэ баал болгоо. Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз 3420 гектар газарта ороохо тариhан юм. Тэрэнэйнь 320 гектарынь обёос зэдлнэ. Баигша ондо тус ажахын тариашад гектар бүриhөө дунда зэргээр 15 центнер шэнисэ, 20 центнер обёос суглуулхаар хараална. Тодорхойлбол. Подпутатай гэжэ 100 гектар таряалангай газарhаа 35—40 центнер. Сайрмигhа гушаад центнер шэнисэ абтаха хараатай.

Тракторна бүхы бригадануудынь томодхогдоhон комплекснууд болгогдон бүридхэгдэнхэй. «Минуташье hаатахагүй, граммшье ороохо гээхэгүй» гэhэн уряа доро бүхы механизаторнууд хүдэлнэ. Ороохо болон hюлоомоёо гээлтэ хоролгодо оруулхагүйн тула, агрегадууд таряа доогуур сабшахаар тааруулан түхеэрэгдэнхэй.

— Нютагай селекциин «бурятская-34», «бурятская-39», «целинный» гэжэ сортын ехэ ургаса үгэдэг шэнисэ 2600 гектарта таряа hэмди. Энэ үргэн талмайгаа 13 хоног соо хуряажа абахабди.— гээд колхозой ахамад агроном РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй габьяата агроном Георгий Гомбожапович Гунсурунов хөөрэнэ. Дүй дүршэлөөр баян механизаторнууд Георгий Николаевич Унагаев, Петр Александрович Ванчиков, Алексей Пантелеевич Аносов гэгшэд 30 гаран гектарта таряа сабшажа, хоёр нормо дүүргэбэ.

Социалис мүрысөөнэй гуримаар таряа хуряалгын hүүлээр эсэсэй дүн гаргахада, онсо шалгарhан механизаторнуудта 120 түхэригэй мүнгэн шан, «1981 оной таряа хуряалгын чемпион» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдохо юм.

— Би 28 жэлдэ түрүүлэгшээр хүдэлжэ ябанаб. Энэ ган гасуур жэлдэ hайн ургаса абтаха гэжэ hанагдаагүй байха. Манай колхоз гүрэндэ 10 мянган центнер ороохо худалдаха, 10 мянган центнер үрэhэ хааха, бүхы дээрээ 54 мянган центнер ороохо абаха түсэбтэй байна. Ороохо таряагаа 18 хоногой туршада хуряахаар хараалhамнай. Һүүлэй үедэ бороо ороно, ажалыемнай нилээд hаатуулна,— гэжэ Ленинэй, «Октябриин революциин ба Ажалай Улаан Тугай ордента Александр Николаевич Соковиков хөөрөө hэн.

ГЕКТАР БҮРИhӨӨ 35—40 ЦЕНТНЕР

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Колхозой ахамад агроном Г. Г. Гунсурунов. 2. Комбайнернууд ороохо таряагаа сабшаад, баал болгожо ябана; 3. Түрүү комбайнер П. А. Ванчиков.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ҮДЭРНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

Социалис общество байгуулжа байhан Лаосой аха дүү арадай амжалта туйлалтануудаар совет хүнүүд үнэн зүрхэнhөө баясажа, энэ замдаа шэнэ амжалта туйлахыень тэдэнэртэ хүсэнэ гэжэ совет-лаосой хани барисаанай үдэрнүүдэй программаар үнгэргэгдэhэн суглаанууд болон митингнүүд дээрэ, үдэшэнүүд болон уулзалганууд дээрэ тэмдэглэгдэнэ.

Москва болон Казахай ССР-тэ кино-харалганууд болоhон, лекцинүүд уншагдаhан, Лаосой түүхэ ба соёл тухай, совет-лаосой хани барисаанай улам бэхижэжэ байhан тухай хөөрэhэн фотовыставкэнүүд нээгдэhэн байгаа.

Бүхы hалбаринуудаар ЛНДР-тэ саг үргэлжын үнэн зүрхэнэй, ашаг үрэ ехэтэй туhаламжа үзүүлhэнэйнь түлөө Лаосой Арадай-революционно парти, бүхы лаос арад КПСС-тэ, совет хүнүүдтэ зүрхэ сэльхэлhээ баяр баясхалан хүргэнэ гэжэ совет-лаосой хани барисаанай бүлгэмэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо Кхамсук Вонгвичит мэдүүлээ. Хани барисаанай үдэрнүүдтэ хабаадалсаhан бүлгэмэй делегациие тэрэ толгойлhон байна.

(ТАСС).

ДАЙНАЙ АЮУЛЫЕ ЗАЙСУУЛАН САРАХА

«Сэрэгэй гаргашануудые амгалан тайбан зорилготойгоор хубаарилхын түлөө проект» гэдэг американ эмхиин делегаци Эб найрамдал хамгаалгын совет комитедэй уряалаар хоёр долоон хоногой туршада соо манай орондо ерэhэн байна. Ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, дайн дажарта эсэргүү хүдэлөөнэй эдэбхитэд тэрэнэй бүридэлдэ оробо. Москваhаа гадна айлшад Ленинградта, Тбилисидэ, Ташкентдэ хүрэhэн байгаа.

Эб найрамдал хамгаалгын совет комитедтэ августын 31-дэ уулзалга болобо. Эб найрамдалые сахин хамгаалха гээшэ мүнөө хүн түрэлтэнэй урда табигдаhан эгээн шухала зорилго болоно гэжэ США-да хүн зон улам hайнаар ойлгодог болошо байна гэжэ делегациин гэшүүд тэмдэглэбэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые hүжэрөөн дэбэргэхэ гэhэн США-гай захиргаанай ябуулгануудта эсэргүүгээр Холбоото Штадуудай эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд тэмсэнэ, нейтронно буу зэбсэг үйлэдбэрилэн бүтээхэ тухай президент Р. Рейганэй шиидхэбэрине буруушаана гэжэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлээ. Газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалхын ашаа туhада совет арадтай холбоо барисаагаа ургэдхэхын түлөө американ арад тэмсэнэ гэжэ тэдэнэр хэлэбэ.

Совет хүнүүдтэй уулзалгамнай бидэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ бүхөөр хадуугдаба гэжэ делегациие толгойлогшо Д. Макфадден ТАСС-ай корреспондентдэ хэлээ. Уласхоорондын түгшүүрил hуларуулхые, дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангахые, бүхы арадуудтай, тэрэ тоодо американ арадтай хани барисаагаа бэхижүүлхые совет арад хүсэнэ гэжэ предприятинуудта, айлнуудта болоhон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ ойлгоhон байнабди. США-даа бусахадаа, эдэ бүгэдэн тухай хөөрэхэбди. Иимэ холбоо барисаагаа ургэдхэхэ шухала байhан тухай делегациин гэшүүд этигэнэ. Иимэ уулзалганууд хоёр ороной арадуудай хоорондоо үгээ ойлголсолые hайжаруулха, шэнэ дайнай аюулые hуларуулха талаар шэглүүлэгдэhэн хүсэлэл оролдолгонуудта хубитаяа оруулха байна.

Нейтронно буу зэбсэг бүтээжэ эхилхэ гэhэн президент Р. Рейганэй шиидхэбэрине буруушаанабди. Тэрэниие бэелүүлхэ хэрэгые зайсуулхын түлөө тэмсэхэбди гэжэ Д. Макфадден мэдүүлбэ.

(ТАСС).

ХОНХО ЖЭНГИРЭЭ

УЛААН-ҮДЭ

Нииелэл хотын ажалшадай амардаг түб сэсэрлиг соо Улаан-Үдын Советскэ районой 1-дэхи дунда hургуулиин коллектив 1981—1982 онуудай hуралсалай жэлэй эхилhэндэ зорюулhан баяр ёhололой жагсаал үнгэргэбэ.

Баглаа сэсэгүүдые бариhан hурагшад, багшанар, түрэлхид ба айлшад баяр ёhололдо хабаадажа, амаршалгын үгэнүүдые хэлэhэн байна.

—Хүндэтэ үхибүүд, мүнөөнэймнай hуралсалай жэл бусадhаа онсо илгаатай. Юуб гэхэдэ, энэ түрэл Коммунис партиимнай XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдэй абтаhанай hүүлээр эхилhэн түрүүшымнай hуралсалай жэл болоно. Тиимэhээ бидэнэрэй урда шэнэ зорилгонууд табиглана, — гэжэ тус hургуулиин директор А. М. Гершевич коллективээ бүхыдэнь амаршалха зуураа, тэмдэглэhэн байна.

Нэгэдэхи hургуулиин коллектив Загарайн районой «Дружба» колхоздо жэлhээ жэлдэ шеф ёhоной туhалам жа үзүүлдэг hайн hайхан заншалтай юм. Ахамад классуудай hурагшад үнгэрhэн зундаа тэндэ хүдэлжэ, 4 мянга гаран түхэриг олоhон байна.

Баяр ёhололой жагсаалда хабаадагшадай зүгhөө Улаан-Үдын Советскэ районо-гой түлөөлэгшэ Б. В. Бородина, РСФСР-эй hургуулиин габьяата багша, арадай гэгээрэлэй отличник Е. Я. Гаськова, 10-дахи классай hурагша Лена Тюрнева, hургуулиин богоhо түрүүшынхеэ алхахала ерэhэн Васильева Маша, Истомин Костя, Килюшин Антон гэгшэд амаршалгын үгэ хэлээ.

Һургуулиин hуралсалай талые даагша В. А. Иванова жагсаалай түгэсхэлдэ 1-дэхи класста ороhон багашуулда эрдэм мэдэсын hүлдэ түлхюур барюулба.

В. ТОКТОХОЕВА.

• • •

Хангал hайхан сэсэгүүдые бариhан, hургуулиин хубсаhа түрүүшынхеэ үмдэhэн бишыхан хүбүүд, басагадай хоёр-хоёроороо хүтэрэлдөөд, эбтэйхэн гэшхэлхэдэнь, одоол хөөршөөмөөр даа. Мяха-консервын комбинадай Соёлой ордон соо 31-дэхи hургуулиин 1-дэхи класста hурахаар ороходо байhан багашуул суглараба. Энэ баяр ёhолол дээрэ комбинадай түлөөлэгшэд, ясли, саадуудай хүмүүжүүлэгшэд сэдьхэл хүдэлгэмэ үреэлэй үгэнүүдые хэлээ. Удаань сугларагшад Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсаhан сэрэгшэдэй дурасхаалда бодхоогдоhон хүшөөгэй дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табижа, хүндэлэн ёhолhон байна.

Үхибүүдэй hургуулидаа хүрэхэдэнь, багшанар, hургуулиин шефүүд, ахалагша классай hурагшад баяр баясхалантайгаар угтан абаа. Нэн түрүүн hургуулиин директор В. М. Секретина амаршалгын үгэ хэлэжэ, сентябриин 1-нэй хонхын жэнгирhэн ушараар үнэн зүрхэнhөө амаршалба. Мүнөө жэл hургуулияа дүүргэхэеэ байhан 10-дахи ба түрүүшынхеэ ном hудар шудалхаар ерэhэн hурагшадта хандажа, ехэ амжалта хүсэhэн байна. Мяха-консервын комбинадай комсомолой комитедэй секретарь Николай Новохрост hурагшадта эрхим hуралсал, элүүр энхые хүсөө. Ном дэбтэртээ гамтайгаар хандаха тухай hургуулиин библиотекарь Г. М. Мурзина хөөрэжэ үгөө.

Арбадахи классай hурагшад 1-дэхи классай багашуулые гарhаань хүтэлжэ, класс класстань оруулаа, багшанартайнь суг hургуули соогуур экскурсяар ябуулаа.

Г. ДАШЕЕВА.

• • •

БЭШҮҮР

Эндэхи 2-дохи дунда hургуулида үглөөнэй 9 сагта hайндэрэйхеэр хубсалhан hурагшад, түрэлхид, багшанар олоор сугларанхай байба. Эдэнэрэй шарайе баяр баясхалан, энезбхилэл шэмэглэнэ. Илангаяа эгээл түрүүшынхеэ hургуулиин богоhо алхаhан багашуул ехэл hонюушарханги шарайтайнууд. Шэнэ hайхан ажабайдалай үүдэн эдэнэртэ сэлигдэбэ бшуу.

Баяр ёhололой жагсаал дээрэ hургуулиин директор Г. М. Белых сугларагшадые амаршалхадаа, hуралсал, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин удха шанар тушаа тогтоо. Тиин hурагшадые ба hурагшадые хүсэл оролдолготойгоор hуралсалай хэрэгтэ хандахыень уряалhан байна. Түрэлхидэй зүгhөө В. И. Хвостова үгэ хэлэжэ, ерээдүйн эрхэтэдые хүмүүжүүлгэдэ багшанар ба түрэлхид нэгэн hаналтайгаар хандаха зэргэтэйбди гэжэ тэмдэглэбэ. Мүнөө жэл 1-дэхи класста зааха багша П. А. Петрова багашуулые амаршалжа, зүбшэл заабари үгөө.

«Хүмүүжүүлгэ hуралсалай түрүүшын үдэрhөө эхитэй» гэжэ дэмы хэлсэдэггүй гэжэ ойлгохоор байгаа hэн.

П. БЕЛЫХ.

ИПАТОВАЙХИДАЙ АРГААР

БАРНАУЛ. Алтайн «Сельхозтехникын» Локтевско отделенидэ ургаса хуряалгын үедэ заhабарилгын звенонуудтай автомобильнуудай томо томо отрядууд эмхидхэгдээ юм. Техникэ хэрэглэхэ ипатовайхидай арга тэдэнэй хүдэлмэриин үндэhэ hуури болоно. Түбэй диспетчерскэ пунктhаа иимэ отрядуудые залан хүтэлбэрилдэг юм.

Урдань ургаса хуряалгын халуун хаhада «Сельхозтехникын» транспортын ба заhабарилгын хэрэгсэлнүүд хизаарай бүхы ажахынуудта хубаагдадаг байhан юм. Тиихэдэнь техникын хэрэгсэлнүүд тарадаг, хүдэлмэриин шанарай хойноhоо хиналта hулададаг байгаа. Мүнөө жэл Алтайда 10 томо автоотряд эмхидхэгдээ, хуряалгын машинанууд комплекснуудта нэгэдүүлэгдээ юм. Энэнь автомашинанууд болон агрегадуудые заhабарилгые. техническэ талаар хангалгые hайнаар эмхидхэхэ, узелнууд болон детальнуудые hэлгэхэ түбэй пункт нээхэ арга олгоо. Энээнэй эсэстэ комбайнуудай бүтээсэ дээшэлээ, ургаса хуряалга эршэмтэйгээр ябуулагдана.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР Б. С. КАЙКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын ой модоной промышленностьда удаан саг соо ашаа үрэ ехэтэйгээр хүдэлhэнэйнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, «Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директорэй орлогшо Кайков Борис Соломоновичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной августын 26.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР Ж. Ц. ВАНКЕЕВТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ЗООТЕХНИК ГЭhЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар габьяатай байhанайнь түлөө Захааминай районой Хамниин совхозой директор Ванкеев Жигжит Цындеевичтэ **Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной августын 26.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дэлүүлхын түлөө

ҮШӨӨ ДАХИН ТЭЖЭЭЛ ТУХАЙ

Арбадахи табан жэлэй туршада жэл бүри шахуу дабтагдаһан ган гасуурай бэрхэшээлые дабаха гээшэ нилээд хүшэр бэлэй. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ малшад, хонишоднай даажа абаһан һүрэгөө гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулжа, ашаг шэмыень доошолуулхагүйн түлөө нилээд оролдолго гаргаһан байха. Манай совхозой коллектив энэл бэрхэшээлһээ тобшолол хэжэ, малаа һайн шанартай тэжээлээр хүсэд хангаха зорилготойгоор сабшалан, таряаланайнгаа ургасые эрид дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые хараалаа һэн. Энэмнай тон зүбөөр, саг соогоо абтаһан зорилго байгаа. Ушарынь хадаа партиин түүхэтэ XXVI съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев «Гол бэрхэшээл гэхэдэ, тэжээл дуталдана. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ орооһо таряа абалга жэлэй дунда зэргын хэмжээгээр 238—243 миллион тонно хүрэтэр ехэ болгохо гэжэ Гол шэглэлнүүдэй проектээр хараалагданхай. Эдеэ хоолдоородог орооһоор хэрэглэмжын гүйсэд хангагдадаг байһые хараадаа абажа, тэжээлэй орооһото ургамалнуудые ехээр ургуулдаг болохо талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха ёһотой. Орооһо таряанай хажуугаар бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлнүүдые, белогтой нэмэлтэнүүдые үйлэдбэрилгэ ехэ болгохо хэрэгтэй байһаниинь элитэ бшуу» — гэжэ дэлгэрэнгыгээр тодорхойлон тэмдэглээ һэмнай. Эндэ хараалагдаһан зорилгоёо сүм бэелүүлхын тула совхознай луговодуудай звенонуудые байгуулжа, сабшалангыень даалгажа үгөөд, ургасыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэриинь түсэб зохёожо тодорхойлоо һэн.

Манай совхоз «Скотопром» нэгэдэлдэородогшье һаа, арбаад шахуу һүрэг хонитой байһан гээшэ. Тиин һаяхан эдэ хонидоо хүршэ ажахынуудтаа хубаарилан үгөөбди. Гол түлэб үхэр үсхэбэрилхэ шэглэлтэй манай ажахыда хонин һүрэг тиимэшье ехэ һаад тойбо татаагүй байха. Тодорхойлбол, тэжээлэй талаар хонин ехэ гаргашатай бэшэ юм. Манай совхоз энэ һалбарияа юундэ усадхаа юм гэбэл, нэгэдэхеэр, хонидоймнай үбэлэй, зунай байрануудай хуушаржа муудашанхайнууд юм. Тиимэһээнь бидэ эдэ байрануудыень шэнэдхэн заһабарилжа, ехэ гаргаша хэнгүй байһан гээшэбди. Хэрбээ бүхы байрыень һайнаар, шэнээр түхеэрһэн байбал, мүнөө дахяад задалжа, тугал, буруунуудые байрлуулхаар шэнээр зохёожо, горитой ехэ гаргаша хэгдэхэ һэн.

Хонин һүрэгөө бүхыдэнь хубаарилжа үгэһэн манай совхоз хонидойнгоо хуушан байрануудые шэнээр һэльбэн түхеэржэ, тугалнуудай, буруунуудай гүүртэнүүдые байгуулха юм. Ингээд ерэхэдээ, мүнөө бидэнэр районойнгоо колхоз, совхозуудһаа эрэ тугалнуудые тушаажа абахаар тусхай график зохёогоод байнабди. Һаядаа энэ графигай ёһоор тугалнууд суглуулагдажа, хуушанаймнай хонидой байрануудта түлжүүлэгдэхэ юм.

Мяханда тушаагдаха эрэ тугалнуудые районой ажахы бүхэнһөө суглуулжа түлжүүлхэдэ, тэжээл нилээд ехэ хэрэгтэй болохо байһаниинь мэдээжэ. Тиин манай совхозой дирекци, партком, рабочком газарайнгаа үрэжэлые һайжаруулһанай ашаар өөһэдынгөө сабшалан, хахалагдадаг поли дээрэһээ хүсэд хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха зорилго хараалаа юм. Иимэ арга боломжо манда бии байха.

Байгша ондо манай совхоз бүхыдөө 36 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй юм. Тиин һүүлэй мэдээгээр 18 мянга шахуу центнер тэжээл бэлэдхээд байна. Тиихэдэ энэ жэлдэ 100 центнер набша намаа суглуулагдаа, 20 мянган центнер силос дараха түсэбтэйбди.

Эдэ үдэрнүүдтэ манай тэжээл бэлэдхэхэ оньһожоруулагдамал нэгэн, морин косилкатай гар хажууршадай 14 звено хүдэлгэгдэнэ. Бүхы звенонууд сабшалангаа хубаарилжа абанхай юм.

Совхоздомнай бүхыдөө 1114 гектар сабшалан бии. Тэрэнэйнгээ 300 гектарыень бүлүүр станцаар ундалуулнабди. Тиихэдэ 232 гектар сабшалан горхоной уһаар уһалагдана. Энэ жэлдэ ажахымнай бүлүүр 7 станциин табаниинь һаадгүй хүдэлгэгдөө юм. Хабартаа газараа уһалха үедөө луговодууднай хүсэ ехэтэй СПП-50/100 түхэлэй бүлүүр станцинуудаа хүдэлгэдэг байгаа.

Мүнөө совхоздомнай луговодуудай дүрбэн бригада бии юм. Луговодууднай Герасимовай хоёр участок байгуулаанхай. Саашадаа үрэжэлтэй, баян ургаса үгэдэг иимэ участогууд үшөөшье байгуулагдахаар хараалагдана.

Манай ажахыда шефскэ туһаламжа үзүүлдэг районой предприятинууд горитой хүдэлмэри хэнэ. Жэшээлбэл, электрын элшэ хүсэнэй Хойто системын (СЭС) коллектив горитой туһа хүргөө. Һүүлэй дүнгөөр шефскэ туһаламжа үзүүлэгшэд бүхыдөө 900 центнер тэжээл бэлэдхэжэ тушаагаа. Байгша ондо тэдэнэрнай ажахыдамнай 2046 центнер үбһэ, хулһа сабшажа нөөсэлхэ зорилготой юм. Теэд хабарһаа хойшо хура бороогүй гандуу байһанһаа ногооной ургаса муу байгаа. Ажахымнай үбһэшэд, шефскэ туһаламжа үзүүлэгшэд уһанда абтадаг намаг газарайнгаа ногоо, хулһа хамаһаа эртүүр сабшаһал юм. Тиихэдэ урдандаа хаягдашаһан сабшалангай ногоо гар хажуураар унагаажа суглуулнабди.

Энэ жэлдэ тэжээл бэлэдхэгшэдэй ажалай түлөөһэн урдынхиһаа ондоохоноор зохёогдонхон. Жэшээлбэл, эртүүр гэхэ гү, али ногооной шэмэтэйдэ нөөсэлэгдэһэн үбһэнэй сэн ехээр тогтоогдонхой. Тиихэдэ хулһа сабшажа һурилэгшэдтэ центнерэй табан түхэриг хүрэтэр түлэгдэнэ. Үнэ сэн ехэтэй хулһа горитойгоор бэлэдхэхые оролдогшод нуур шадархи ногоо, ожорһо ухашалан сабшажа суглуулна.

Һаяын байдалаар совхоздомнай 610 гектарай ногоон хуряагдаа. Эндэ бидэ орхигдоһон сабшалан, бэлшээри, полиин захаархине, мүн ойн соорхойнуудые оруулалсанагүйбди. Мүнөө жэлдэ уридшалан согсолоод зэргэсүүлхэдэмнай, гол сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнер үбһэн абтана. Энэ бага гээшэ. Хойшодоо сабшалангай гектар бүриһөө адагынь 25—30 центнер үбһэ абтадаг болоогүй һаа, шахагдажа тушаагдаха малаа тэжээлээр гүйсэд хангажа бирахагүйбди. Тиимэ тула, нэн түрүүн сабшалан, таряалангаа уһалагдадаг болгохо гээшэ шухалада тоологдоно.

Ган гасуурай бэрхэшээлһээ уламжалан, үбһэ хуряалгын эхилхэдэ тэжээл бэлэдхэгшэдэй оньһожоруулагдамал звенонуудые олоор байгуулхаар оролдоогүйбди. Юуб гэхэдэ, иимэ муухан ургасатай жэлдэ гар хажуураар, моринной косилкаар үбһэ сабшажа суглуулбал, ехэхэн тэжээл нөөсэлэгдэхэ аргатай ха юм. Тобшолбол, үбһэшэднай ургаһан ногоо үлөөнгүй суглуулна гээшэ.

Үбһэшэдэй ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар совхозой дирекци, партком, рабочком горитой хүдэлмэри ябуулдаг юм. Жэшээлбэл, звено бүхэндэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Ажалай тэмсэлдэ хабаадалсагшадай дүнгүүд арбан хоног бүхэндэ согсологдоно. Эндэ эрхимлэгшэд мүнгэн шанда хүртэдэг заншалтай. Һүүлэй дүнгүүдые согсолходо, Иннокентий Федосеевич Поповой хүтэлбэрилдэг звено бултанһаа эрхимлээ. Арбан хоногой туршада 300 центнер үбһэ һурилхэ даабаряа 683 центнертэ хүргэжэ, дамжуулгын Улаан вымпелдэ хүртөө. Тиихэдэ Леонид Емельянович Мисюркеевэй, Георгий Мефодьевич Мисюркеевэй, Афанасий Максимович Городецкиин, Демид Еремеевич Мисюркеевэй хүтэлбэрилдэг звенонууд һүүлэй арбан хоногой туршада хараалагдаһан даабаряа горитойгоор үлүүлжэ, урмашуулагдаһан байна.

Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ совхоздомнай хэды дахин воскреснигүүд үнгэргэгдөө. Тиихэдэ республика дотороо үүсхэл гаргаһан Һүбын сельскэ Совет малай тэжээл нөөсэлхэ хүдэлмэридэ олон хүнине элсүүлнэ. Илангаяа амаралтын үдэрнүүдтэ воскресник үнгэргэхэдэ тосхоной хүнүүдые бултыень шахуу хабаадуулдаг гуримтай. Богонёор хэлэхэдэ, тусгаар мэргэжүүлэгдэжэ, һаял түрүүшынгээ зүргэдэ орожо байһан манай ажахы энэ жэлдэ тэжээл гүйсэд хүрэхөөр бэлэдхэжэ абахаһаа гадна саашадаа шэмэтэй үбһэ, сенаж, силос, корнеплодуудые бүри ехээр нөөсэлхэ арганууда элирүүлжэ байнхай.

Н. ХАБИТУЕВ,
Баргажанай районой Бодоной совхозой парткомой секретарь.

Совет орон дотор

КОМПЛЕКСЫН БҮРИДХЭЛЫЕ ТҮРГЭДХЭХЭ

ЯКУТСК. Урда-Яхадай территориально-үйлэдбэриин комплексые бүридхэлгэ автономито республикын индустриин хүгжэлтые түргэдхэхэ зуураа, ороной экономикодо тэрэнэй оруулдаг хубитые ехэ болгохо арга олгоно. Партиин обкомой пленум дээрэ энээн тухай онсолон тэмдэглэгдээ. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр комплексые саашадань хүгжөөхэ талаар партийна, совет, ажахын, профсоюзай ба комсомолой зургаануудай зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Урда-Яхадай ТПК-гай баригдаһан зургаан жэлэй туршада 1 миллиардһаа дээшэ түхэригэй капитальна һомололго ашаглагдаа. Тындэ—Беркакит — Угольно түмэр харгы, шулуу нүүрһэнэй уурхайн түрүүшын ээлжээн ашаглалгада тушаагдаа. Түмэр замаар 2,9 миллион тонно Нерюнгриин нүүрһэн ябуулагдаа. Гэр барилгын комбинат ашаглалгада оруулагдаһан, нүүрһэ шанаржуулгын фабрика, Нерюнгриин ГРЭС баригдажа эхилэгдэһэн, 500 мянга шахуу дүрбэлжэн метр гэр байра, олон һургуули, соёлой-ажаһуудалай обьектнүүд баригдаһан байна.

Гэхэтэй хамта СССР-эй Минэнергын зүгһөө мүнгэ һомолхо асуудалнуудые хангалтагүйгөөр шиидхэдэг байһанһаа Нерюнгриин ГРЭС-эй барилга түсэбөөр хараалагдаһан болзорһоо гээгдэжэ ябана гэжэ пленум дээрэ тэмдэглэгдээ.

Пленумдэ хабаадагшад комплексые бүридхэлгые түргэдхэхэ талаар бодото хэмжээнүүдые тодорхойлоо.

ЭРХИМ АЖАХЫНУУДАЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛЫЕ ХЭРЭГЛЭН

ВОЛГОГРАД. Мүнөө жэлдэ үндэр баян ургаса хуряаһан эрхим ажахынуудай дүй дүршэлые Волгоградай таряашад халан абана. Тэдэнэр намарай ургамалнуудые тарижа эхилээ. Областиин таряан ажалай түүхэдэ түрүүшынхеэ тон ехэ талмайда намарай ургамалнууд тариглаха байна. Эндэхид баян ургаса үгэдэг сортын хара таряа ба шэнисэ 1,7 миллион гектарта тарихые хараална.

Орёо хүшэр эрхэ байдалда тарилга хэгдэнэ. Область дотор сэхэ халуун уларил тогтонхой. Иимэ эрхэ байдалда таряашад поли бүхэнэй шииг нойтые тон анхаралтайгаар хараада абажа, тарилгын онсо агротехникэ хэрэглэнэ. Намарай ургамалнуудай үндэр баян ургаса абаха талаар область дотороо түрүү һуури эзэлһэн Михайловска районой таряашад газартаа имагтал иимээр хандажа, амжалта туйлаһан байна гэжэ дүй дүршэл харуулна.

Мэдээжэ таряашан И. Кисилевой звено, тэрээнтэй үниинэй мүрысэдэг В. Буянов, Н. Кучеренко гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг коллективүүд таряалангай гектар бүриһөө 30 гаран центнер шэнисэ суглуулһан байна. Харин «Рассвет» колхозой, областиин бусад эрхим ажахынуудай зарим полинууд дээрэһээ гектарай 40 центнер хүрэтэр орооһон хуряагдаа.

Олонхи ажахынуудта тарилгын хэгдэхэ бүхы талмай дээрэ шэнисын ба хара таряанай нэгэдэхи ... үрэһэ хүрэнгөөр тарилга... дэхэ байна. Ипатовск... ашаг үрэтэй аргаар о... жоруулагдамал томо ... дууд тарилгын хүдэ... ябуулна.

ХИИ ҺАЛХИНАЙ ТУҺАЛАМЖААР

МИНСК. Эндэхи «... ресс» гэжэ трикотажна ... рикада зөөлэн хөөбэгэр ... бусын утаһаар эрэ... свитернүүдые, эхэнэр... кофтонуудые ба үхиб... костюмуудые нэхэдэг б...

Хүнгэн промышленн... Витебскэ технологическ... ститудай эрдэмтэдэй ба... һан аэродинамическа ... рэлгын туһаламжаар ... утаһан бүтээгдээ юм. ... нэй камера соо ехэ ... хии һалхин синтетическ... һые ноохоной, хлопого... леной утаһатай тэрэ ... хүрмэн томожорхино.

Ухаалан зохёоһон ... утаһа ээрэлгые хэдэ ... түргэдхэхэ, технологи... операцинуудые үсөөн ... хо, хүдэлмэришэдые ... үйлэдбэриин талмай... сүлөөлхэ арга олгоно. ... публикын текстильна ф... кануудай нэгэндэ аэро... мическа аргаар ээрэдэг ... шалгын түхеэрэлгэ ашаг... гада оруулагданхай. ... тэрэнэй түрүүшын про... цяар нэхэмэл зүйлнүүд ... тээгдэбэ бшуу.

Үргэн хэрэглэмжын э... раанай шанарые һайжар... ха, ехээр бүтээдэг б... гээшэ республикын ... һургуулинуудай эрдэмт... шэнжэлгэнүүд гол ш... нүүдэй нэгэн болоно. Б... руссиин университедэй, М... скэ радиотехническэ ин... тудай, бусад дээдэ һург... нуудай багшанар ба сту... нэр холодильнигуудай, «... ктроника» часынуудай, ... тэ телевизорнүүд болон т... зисторнуудай, радиоприем... гуудай үнн удаан саг ... бата найдамтай байлгые ... шэлүүлхэ арганууды зо... дог юм.

ДУРАТАЙ МЭРГЭЖЭЛЭЭ ШЭЛЭНЭ

ВОЛКОВЫСК (Грод... ско область). Һуралса... шэнэ жэлһээ эхилжэ, Бе... руссиин хүдөөгэй һургу... нуудай ахалагша класса... үйлэдбэриин комбинаду... гол түлэб ажалай дүршэ... болохо байна. Волковы... районой Гнезно тосх... һурагшадта ажалай үшө... гэ ордонгой түлхюурнү... барилгашад һаяхан дам... лаа. Механизаторай ба ... рилгашанай 13 мэргэжэ... дуратай нэгэ мэргэжэл... рагшад шэлэхэ байна.

Классууд болон цехүү... рэгтэй түхеэрэлгэ ба м... риалнуудаар хангагдан... 120 шахуу гектар таряа... техникэ, үтэгжүүлгэ ба ... һэ хүрэнгэ һурагшадай ... дэлдэ үгтэнхэй. Барилга... шье хэхэ хүдэлмэри тэдэ... тэ бэлдэнхэй.

— Республика дотор 9... нэ комбинадай нэгэдэ... мэргэжэлтэдые бэлдэхэ ... гуулинууд бүридхэгдэжэ ... рээ, — гээд БССР-эй ... рэлэй министр М. Минке... хэлэнэ. Хүдөөгэй һургу... дүүргэгшэдэй 60 гаран ... центнь комбинадуудта ... һэн мэргэжэлээ шэлэнэ ... жэ үнгэрһэн жэлнүүдтэ ... гэргэгдэһэн социологиче... шэнжэлгэнүүд харуулна.

(ТАСС)

ТАБАДАХИ ДАБХАРҺАА...

Зураглал

Тэмээнэй бүхэн шэнгеэр жэрылдэн ёрбойһон харьял үндэр хадануудай хабшалиуудые, ташалан бооринуудые дахан унжыһан Закаменск хотые самолёдой иллюминатораар шэртэн харахада, өөрын өөрсэ түхэл маягтай, һаяшагайл баригдажа захалһан город хаш даа гэжэ гансата тухайлхаар. Үйлсэ гудамжануудыень шэмэглэһэн олон дабхар гэрнүүдэй хажуугаар модон гэрнүүдэй тобойлдохонь хоёр нюдэндэ заатагүй тудалдаадхиха юм.

Хорёод жэлэй саада тээ заха холын Захаамин нютагаар ябаһан хүн мүнөө районой түб хотые танихагүй жэшээтэй. Арад зоной ажаһууха табан дабхар, уужам һаруул таһагуудтай гэрнүүд бороогой һүүлээр һэргэн бултайһан һархяагууд мэтэ жэрылдэнэ. Һургуулиин байшангууд, үхибүүдэй сад-яслинууд, горнягуудай Соёлой ордон гэхэ мэтын һүүлшын жэлнүүдтэ баригдаһан барилганууд городой нюур шарайе һэргээн хубилгана, хүнэй сэдьхэл зүрхэ баясуулна.

Энэ зураглалай гол геройн Закаменск хотын барилгада сэхэ хабаатай, өөрынгөө хоёр гарнуудаар элдэб объектнүүдые бодхоолсоһон хадань иимэ оролто үгэнүүдые хэхэ баатай болоһыемнай уншагшад хүлисэхэ бээзэ гэжэ найданаб.

Тэбхэр хорин табан жэлэй саада тээ залуухан хүбүүн Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай барилгын цехэй начальнигай кабинедэй үүдэ һэмээхэнээр сэлижэ, ехэл зүрхэ алдангяар столдонь хүрэтэр туласа ошоод, тэбхэр шутамтай тетрадиин хуудаһан дээрэ «Намайе ажалда абыт» гэжэ бэшэһэн мэдүүлгэ һарбайба. Хүсэд шүрбэһэжөөгүй шүдэгэрхэн хургануудыень обёоромсоороо, «ши ямаршье хүдэлмэришэн гээшэбши даа, шамһаа болохо «шандаган» малгайтай зон энэ хатуу ажалда тэсээгүй юм, юрэдөөл, талаан туршагшадай нэгэн гээшэбши даа» гэһэншүүгээр бодомжолбошье, ажалша гарнуудай дуталдадаг дээрэһээ арсаха аргагүйл хадаа, «растворхудхадаг хүн болохош» гэжэ начальник хэлэбэ.

Үглөөнһөө үдэшэ болотор элһэ, цемент, шабар уһантай худхажа, раствор болгохо гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Теэд хэды зобоо тулаашье һаа, хоёр гарнуудайнгаа һудаһа шүрбэһэнэй шалабашье, нюрга һээрэйнгээ таһаршахаар шэнгеэр шархирбашье, һүбэлгэн жорхой, ажалша бэрхэ Тимархан эсэһэн хэбэр оггтошье үзүүлхэгүй, хододоол дуутай шуутай, хүхюутэйл ябаһан маяг үзүүлхэ. Үнэндөө хадаа тэрэнэй ухаан бодолдо холын хараатай түсэбүүд хадагалаатай байһан юм. Тэдэнэй нэгэниинь — ёһотойл барилгашан болохо гэһэн эрмэлзэлынь бэелүүлэгдэнхэй. Тэрэ юрын раствор худхагшаһаа комплексно бригадын бригадир болотороо ургаа, дэбжүүлэгдээ.

Юһэдэхи табан жэлэй эхиндэ манай ороной барилгада бригадна подряд гэхэ гү, али Н. Злобиной арга метод нэбтэрүүлэгдэжэ захалһан юм. Энэ үнэтэ үүсхэлые Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай барилгашад дэмжэхэ гэжэ шиидээд, ягаадшье ажал хүдэлмэриеэ эхилхэ мүрөө оложо ядажа байтарнь:

— Энэ харюусалгатай хэрэгтэ манай бригада эхи татаа һаань яаха юм, — гэжэ Тимархан Ахтамович комбинадай директордэ, парткомдо хандаа һэн. — Бидэ юрэл «талаан» туршаха гэнэ бэшэбди, бултадаа энэ асуудал бүхы талаһаань хурую хухадгүй зүбшэн хэлсээбди.

Түрүү бригадын бригадирай хэлэһэн үгэнүүд хүндэтэйгөөр хүлеэн абтажа, валеевецүүд (тэдэнэртэ иимэ нэрэ үгтөө) хамсыгаа шуужа орохынгоо урда прораб П. П. Казанцев, барилгын участогай начальник А. С. Любаев гэгшэд бүхы олзо, гаршаа нэгэшье мүнгэнэй алдуугүйгөөр тоолоожо элирүүлбэ, договор баталба. Тиигээд ерэхэлээрнь имагтал бригадын бэелүүлхэ хэрэг үлэбэ ха юм.

Хайшан гээд, юунһээ эхилхэб? Нэн түрүүн барилгын материал — хирпиисэ, раствор, бетон, модо асаралга гуримшуулагдаба. Хоёрдохёор, бүхы материал алмаха, эзэн ёһоор хэрэглэхэ. Энэ асуудал шиидхэхэнь түрүүшээр нилээд бэрхэтэйхэн һэн. Юуб гэхэдэ, жэшээнь, хэрэглэгдэһэн хабтагай, палаахa, столбнууд тэрэ тушаа хаягдажа, эбдэрхэнь эбдэржэ, үлэнхэйнь «хажуу тээшээ ходордог» гурим дэлгэршэнхэй байгаа бшуу. Үгышье һаа, буулгахада, мүн дээрэһээ унаһаншье али тухай олон хирпиисэ бутаржа, суглуулагдадаггүй, автомашинын сахаригуудта дайралдажа, үнэһэн тоборог болотороо үйрүүлэгдэшэхэ гэхэ мэтэ ябадал гүрэндэ ямар ехэ хохидол ушаруулдаг байгааб?

Бригадынгаа гэшүүдые барилгынгаа ёһотой эзэд болгохын тула ойлгуулламжын хүдэлмэри шадамар бэрхээр ябуулха гээшэ бригадирай түрүүшын ээлжээндэ шиидхэхэ асуудалнуудай нэгэниинь байһан юм. Амжалтын түлхюур болохо бригадна подряд, ажахын тоосоон гэхэ мэтэдэ зорюулагдаһан хөөрэлдөөнүүд үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, нарин нягтаар тоолоожо һураха хэрэгтэ һайн нүлөө үзүүлээ. Мүн тиихэдэ ажалай ветеранууд С. А. Антова, Г. В. Ваганова, В. М. Сильченко, А. М. Ваганова гэгшэд Тимарханай эдэбхи үүсхэл дэмжэжэ, бригадын бэхижэхэ, тогтонижорхо, «далижаха» ябадалда яһала ехэ оролдолго гаргаһан байха.

Эдэ бүгэдын хамтаран суглархада бригадын түрүүшын алхамууд батажан, түрүүшын үрэ дүнгүүд харагдажа эхилбэ. Бригадна подрядаар баригдаһан түрүүшын гэр ашаглалгада болзорһоо 22 хоногоор уридшалан тушаагдажа, 2,5 мянган түхэригэй барилгын материал алмагдаба. Энэ ушар хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүдэй бии байһыень эли тодоор гэршэлжэ үгөө бшуу. Гэбэшье бүхы юумэн һанаһан соо бүтэхэгүй: ажалай шанар хангалтагүй байха, хүдэлмэридөө үлзэжэ ерэхэ, эртэ ошохо гү, али һэли дэлихэн, хармаандаа гараа хээд ябаха ушар дайралдаха, тамхилалга удаашарха гэхэ мэтэ.

Иимэрхүү дутуу дунданууды усадхажа, үйлэдбэриин дэбжэлтын бүхы хүшүүргэнүүдые шадамар бэрхээр хэрэглэхэ талаар бригадын урда нилээд хүндэ хүшэрхэн зорилго табигдаһан байна. Энээниие амжалтатайгаар шиидхэхын тула хүдэлмэридэ хабаадаһанай коэффициент (КТУ) элирүүлхэ ябадал тон шухала үүргэ дүүргэхэ ёһотой байһаниинь бултанда ойлгуулагдаба. Энэ шэнэ юумэ нэбтэрүүлхын түлөө бригадир Валеев бэлиг шадабарияа гаргажа, хүн бүхэнтэй үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөө үнгэргэжэ, барилгашан бүхэнэй эрмэлзэл, оролдолго, эдэбхи үүсхэл ниитын хэрэгтэ элсүүлжэ шадаа. Үйлэдбэридэ КТУ нэбтэрүүлһэнэй эсэстэ бригадын ажалай бүтээсэ 1,3 дахин ургаа, хүдэлмэришэдэй салин 15 процентээр нэмээ. Ингэжэ барилга дээрэхи байдал тад ондоо болоо: мүнөө эндэ хирпиисын бутархайнуудые, хаташаһан раствор, хабтагайн хухархайнуудые харахагүйт! Ингэжэ валеевецүүд барилгынгаа ёһотойл эздынь болоо, ёһотойл шэнэ түхэлэй коллектив боложо шадаа.

Тимархан Ахтамович Валеевэй бригада имагтал залуушуулһаа бүридэнхэй юм. Ушар тиимэһээ тэдэниие ажалай дардам харгыда гаргаха асуудал хүтэлбэрилэгшын үдэр бүриин анхаралһаа хадуурнагүй, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй харюусалга улам дээшэлнэ.

— Манай бригадада хоёрдохи гэрээ олоһон гэхэ гү, али хүмүүжэһэн 20 гаран хүбүүд мүнөө үедэ бэрхэ барилгашад болонхой, шэн габьяата ажалаараа суурхуулна. Эдэ манай омогорхол, манай найдамтай халаан болоно, — гэжэ Тимархан Ахтамович сэдьхэл зүрхэеэ хананграар хөөрэнэ.— Бригадна подряд гэшэ хүн бүхэнэй хүсэ шадал элсүүлэн, хүн бүхэниие амжалтада уряална, уялгална.

Һайн, эбтэй зэтэй бригадада ажалай журам бүгэдын жама ёһо болонхой байдаг. Тиимэһээ валеевецүүд булта нэгэнэй түлөө, нэгэн бултанай түлөө гэһэн уряа доро жагсан, нэгэ хүн мэтээр ажаллана. Имэл хадаа тэдэнэр арбадахи табан жэлэй даабари болзорһоонь уридшалан, 1980 оной мартын 18-да сүм бэелүүлһэн тухайгаа элидхээ һэн. Имэл хадань тэдэнэртэ КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ бригада гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ дэмы олгогдоогүй байха.

Юһэдэхи, арбадахи табан жэлнүүдэй дүнгүүдээр Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай барилгын управлениин бригадир Тимархан Ахтамович Валеев Ажалай Алдар Солын III шатын, Арадуудай Хани Барисаанай орденуудаар шагнагданхай. Энэ гансал шэн габьяата ажалайнь түлөө үгтэһэн үндэр шагнал бэшэ, мүн баһа тэрэнэй хүтэлбэрилхы бэлиг шадабариин, үнэн сэхэ партийна үгөөрөө хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхэндэ абьяас бадаруулһанай гэршэ гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Түрүү бригадынхид арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ муу бэшэ һуури табижа, жэлэйнгээ түсэб Агууехэ Октябриин һайндэр болотор дүүргэхэ гэһэн социалис уялгануудые хараална. Тэдэнэрэй уялга юу... табадахи дабхарай оройһоо миин хии абтаһан тоонууд бэшэ, харин гэрэй шардааг бүхэниие нарин нягтаар, бата бэхеэр ябталан бодхооһон хирпиисэнүүдһээ бүридэһэн, холын хараата түсэбөөр батадхагдаһан тоонууд ха юм.

Ж. ДАШИЕВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ
тобшо мэдээсэл

ТОННЕЛЬ МАЛТАЛГЫЕ ХУРДАДХАХА

«Хойто-Муяын тоннель баригшадай дунда эмхидхэгдэдэг социалис мүрысөө нарижуулан дэлгэрүүлхэ талаар партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулдаг хүдэлмэри тухай» асуудал КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. «БАМтоннельстрой» гэжэ барилгын управлениин парткомой секретарь А. П. Кичаев, нэгэдэмэл постройкомой түрүүлэгшэ Ю. И. Камиловский гэгшэд элидхэл хэһэн байна.

Хойто-Муяын тоннель барилгада 29 бригада хүдэлнэ. Тэдэнэй табаниинь комсомол залуушуулай коллективүүд. Арбан зургаан бригадые коммунистнууд толгойлно. Хахадынь ажалаа подрядна гуримаар хэнэ.

Гэхэтэй хамта тоннель малтагшадай зарим коллективүүдтэ социалис мүрысөөн һулаар эмхидхэгдэнхэй. Тэрээнһээ уламжалан, шухала хүдэлмэринүүдэй түсэб дутуу дүүргэгдэнэ гэжэ бюро тэмдэглээ.

К. ЖАМЬЯНОВ,
манай корр.

ИНГАЛИНСКА АЭС-эй БАРИЛГАДА

ЛИТВАГАЙ ССР. Ингалинска атомна электростанциин барилгада эдэ үдэрнүүдтэ ажалай эршэ һуладанагүй. Хоёрдохи блогой реакторай үндэһэ һуурине бетоноор бүхэлэн һуулгаха хүдэлмэри дүүргэгдэжэ байнхай. Тиихэдэ энэ ехэ барилгаһаа холо бэшэхэнэ республикын үшөө нэгэ залуу хото — Снечкусай шэнэ байшангууд ербын бодоно. Энэ хотын хүнүүдшье залуу юм. Эндэ ажаһуугшадай дунда наһан 27 гэжэ тодорхойлогдоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: атомна электростанциин барилгын нэгэ участок.

ТАСС-ай фотохроннко.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

АМЖАЛТАЯА УЛАМ АРЬБАДХАНА

Байрдааша. Шүдэ хаха ташама хүйтэн булагай уһатай, шэмэтэй ногоогоор баян бэлшээритэй, ой модоор бүрхөөгдэһэн үндэр уулын арада оршодог малшадай зуһалан. Эндэ Сутайн совхозой һү һаалиин фермэ байрладаг юм.

— Зуһаландаа майн эхеэр, үшөө хүйтэншэг байхада зөөжэ ерээ һэмди, — гэжэ тус фермын мал адуулагша Изот Климович Сучков хөөрөөгөө эхилнэ. — Тэрэ гэһэнһээ хойшо һү һаалимнай нэмэжэ, ажалнай урагшатай ябана. Тээсгэн һаалишадай июль һарын ажалай социалис мүрысөөнэй дүн гаргагдаа һэн. Тэндэ манай коллектив нэгэдэхи һуурида гаража, КПСС-эй райкомой, арадай депутадуудай районно Соведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна. Бүри урид июнь һарын дүнгөөр хоёрдохи һуурида гараа бэлэйбди, — гэжэ нэмэнэ.

Оройдоол дүрбэ һарын саада тээ Сутайн совхозой энэ коллектив район дотороо гээгдэлдэ оронхой ябаа юм. Тиихэдэ сүүдхэдээ арайхан гэжэ дүрбэн центнер һү һаадаг байһан гээшэ. Хабар, үбэлэй үедэ малдаа бүйлуулжа эдюулхэ таряа талханшье бии байгаа, багашье һаа һолоомотой һэн. Тодорхойлон хэлэбэл, һаалишад, мал харууһалагшадынь мүнөөхил хүдэлмэрилэгшэдынь байгаа юм.

— Эндэ нюуха, нөөхэ юумэн үгы, — гээд үниинэй малшад Иван Семёнович, Изот Климович Сучковууд зүбшөөнэ. — Манай һанахада, үбэлжэлгын үедэ ажалнай эмхи гуримгүй байгаа ха. Совхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд һү үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулдаггүй бэлэй, — гэжэ сэхэ мэдүүлнэ.

Энэ совхоз республикын «Скотопром» нэгэдэлэй харьяата ажахы юм. Тиимэһээ дирекци, партком болон рабочком бүхы һаналаа, анхаралаа мал шахан таргалуулха хүдэлмэридэ хандуулна. Энэнь зүб. Теэд ажахы һү һаалиин фермэтэй. Эгээл эндэһээ малайнь тоо толгой олошорхо зэргэтэй. Мүн һү һаалиин фермэтэй һэн тула гүрэндэ сагаан эдеэ тушааха байһаниинь элитэ. Малшадай хэлэһэнэй ёһоор, совхозой хүтэлбэрилэгшэд урдань холын хараатайгаар хүдэлмэреэ ябуулжа шадаагүй гэжэ һанамаар. Тиимэһээ һү үйлэдбэрилгэ эндэ мартагдан алдаһан байна бшуу.

Харин мүнөө энэ дутагдал усадхагдажа, совхозой дирекци мал ажалай үнэтэ энэ продукци үйлэдбэрилгэдэ горитойхон анхаралаа хандуулна. Энээнһээ уламжалан һү һаали дээшэлжэ, һаалишад урматайгаар ажаллажа, амжалтаяа улам арьбадхана.

Сутайн һаалишадай зунай байра байдал эзэн ёһоор түхеэрэгдэнхэй. Энэ хабар малай хорёо халуун наранһаа, бороо хураһаа хорохо томо сарайнь шэнэлэгдэжэ, шифэрээр хушагдаа һэн. Мал харууһалагшадай байха байра һайнаар заһабарилагдаа юм. Тэндэ ажалладаг һаалишад зуһаландаа байрлан байдаггүй, 3—4 модоной газарта оршодог тосхонһоо сүүдхын хоёр дахин автомашинаар ябажа ажалаа хэдэг. Һаалишад үглөөгүүр эртүүр, мүн үдэшынгөө һаамда заабол ерээд лэ байдаг.

— Совхозоймнай директор Д. Д. Соктоев хододоо ерэжэ, ажалаарнай һонирхожо, туһалжа байдаг хүн, — гэжэ фермые даагша үниинэй малшан, коммунист М. Е. Сучков хөөрэнэ. — Хүтэлбэрилэгшынгөө ерэхэдэ, һаалишад болон мал адуулагшаднай өөрынгөө һанамжа, эрилтэнүүдые сэхэ хэлэдэг гээшэ. Бидэнэй урда түсэб, даабарла эрхэ бэшэ дүүргэхэ, бэелүүлхэ шанга эрилтэ табигдадаг, — гээд тэрэ хэлэнэ.

Ажалай ветеран Максим Ефремович зүб лэ хэлэнэ. Фермые даагша үндэр наһатай болоһон хүн юм. Хоёр жэлэй саада тээ тус фермые даагшын уялгаһаа гараха баатай болоо һэн. Теэд түрэл нютагайнгаа һаалишадаа район дотороо гээгдэлдэ ороод байхадань, коммунист, үниинэй малшанай зүрхэ сэдьхэл тэсэхэ аал? Гээгдэлдэ ороһон һаалишад анханайнгаа аха нүхэр, дүй дүршэл ехэтэй М. Е. Сучковоо дахинаа МТФ-дэнь уриха баатай болоо һэн.

Коллективнай тиимэ ехэ бэшэ юм даа, — гээд Максим Ефремович намдууханаар хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Таһалгаряагүй хүдэлмэрилдэг 10 һаалишадтайбди. Дүрбэн хүн хоёроороо һэлгэсэлдэн малаа адуулдаг. Бүхы зомнай ажалаа һайн мэдэдэг, хүн бүхэниинь үниинэй хүдэлмэрилжэ, дүршэл ехэтэй болонхой. Сэхынь хэлэхэдэ, фермэдэмнай эбтэй зэтэй зон ажалладаг юм, — гэжэ МТФ-е даагша тобшолон хэлэнэ.

Иимэ ажалша, эбтэй зэтэй коллектив эмхидхэн байгуулгада М. Е. Сучковой хубита угаа ехэ. Нютагайнгаа зондо хүндэтэй энэ үбгэн һү һаалиин фермын кадрнуудые хүмүүжүүлгэдэ горитойхон оролдолго гаргаа юм. Максим Ефремович өөрөөшье хүдэлмэришэдэйнгөө һанамжануудые хододоо шагнажа ябадаг хүн. Имэл хадаа Сутайн һаалишадай ажал хүдэлмэринь урагшатай ябана.

Үнгэрэгшэ июль һарада түрүү фермын һаалишад үнеэн бүриһөө 215 килограмм һү һаагаа. Энэнь июнь һарын дүнтэй сасуулбал, 16 килограммаар дээшээ болоно. Мүн жэлэй эхинһээ бүхыдөө 1825 центнер продукци абтаһан тоотой. Һаалишад июль һарада 360 центнер һү тушааха түсэбөө үлүүлжэ, 400 центн... хүргөө юм.

Һаалишадай дунда ... гэрһэн социалис мүрысө... дэ П. А. Рымарева ... гараа. Бэрхэ хүдэлмэри... шэ һара соо үнеэн бүри... 278 килограмм һү һаа... Тэрэнэй нүхэд П. Х. Су... ва, Е. И. Назарова, Е... Кушнарева, М. С. Сучк... Е. М. Мальцева, Г. И. ... тонова, М. Е. Сучкова, П... Буланцева гэгшэд үнеэ... риһөө 214-һөө 240 кил... рамм хүрэтэр һү абаа ...

Мүнөө Сутайн ферм... һаалишад сүүдхэдээ 15-... центнер продукци абажа, ... рэнэйнгээ 14 — 15 цен... рыень гүрэндэ тушаана.

— Миниин һанахада ... лишад июль һарынгаа ... жалта арьбадхажа ша... байха. Мүнөө тиимэ ех... үгэжэ байха талхамнай ... бага, теэд тон һайнаар ... бэлшээжэ, саг болзор сэ... уһалха ажал урдынхи ... ябуулагдахал юм аабза, ... гэжэ совхозой директор ... басамбу Доржиевич Со... ев найдамтайгаар хөө... һэн. Зунай элдин дулаан ... та продукци ехээр аба... арбан нэгэдэхи табан жэ... түрүүшын жэлэй түсэб б... социалис уялгануудаа ... дүүргэхые тэдэнэр орол... но.

В. ШИРДАРМАЕВ.
Мухар-Шэбэрэй район...

ТЕАТР ЭРХИМ ЗОХЁОЛНУУД НЭРЛЭГДЭЭД...

(ХАРАГШЫН ҺАНАМЖА)

Н. Погодиной нэрэмжэтэ Хойто-Казахстанай гүрэнэй дра- ...театр Улаан-Үдымнай ха- ...шадта хахасалгын бэлэг ...гон, һүүлшынгээ зүжэгүү- ...харуулба. Август һарын ...шада улаан-үдынхидтэ һо- ...золтой юһэн зүжэгөө айл- ...театрнай дурадхаа.

Петропавловскын театрай хү- ...эрхэнь манай хараг- ...тон ехээр хүлеэгээ. Уша- ...хадаа айлшадаймнай со- ...олдо айхабтар һонин нэрэ- ...уншагдажа байгаа бшуу. ...Чехов, А. Сухово-Кобылин, ...Шиллер, мүнөө үеын автор- ...нуудаа — Н. Думбадзе, Э. ...жинский, М. Варфоломеев, ...Манов... Юрэдөө, театрай ...пертуар соо иимэ нэрэнүү- ...толологдонхой байхада, хэн ...ахохогүйб даа!

Мүнөө Хойто-Казахстанай те- ...гастрольнуудаа түгэсхэбэ. ...харагшадаймнай һанаа ...хэр дүүрэн үлэбэ гээ- ...

Ленинскэ шангай лауреат ...Думбадзегай «Хэтэ мүн- ...хуули ёһон» гэһэн зүжэ- ...театр гастролёо нээгээ. ...Тус зүжэгые театр КПСС- ...XXVI съездэдэ зорюулһан ...Энэнь онсо гүнзэгы уд- ...юм. Зүжэгэй гол герой ...уран зохёолшо, коммунист, ...республиканска газетын редак- ...Грузиин Компартиин ЦК- ...гэшүүн Бачана Рамишвили ...Грузинай ССР-эй арадай ар- ...И. Арчибасов тус ролиие ...гүйсэдхэнэ). Энэ хадаа абари ...зараа, ажал хэрэгээрээ, һа- ...сэдьхэлээрээ, хуби заяагаа- ...ёһотой коммунист мүн. ...артист И. Арчибасов геройн- ...эрид сэхэ зангые, муу ...хайн, социалис байдалда зү- ...бузагай ябадалнуудтай ...ехээр зоригжоһыень этигэ- ...зураглана. Бусад роль- ...Л. Окунев, В. Крылов, ...Башкирнин АССР-эй габьяата ...артистка С. Клименко, Каза- ...ССР-эй габьяата артист Ф. ...Жиров гэгшэд наадажа, һо- ...нилтой образуудые бүтээ- ...Багахан үзэгдэлнүүдтэ ха- ...бадалсаһан артистнууд — В. ...ой, В. Аксенов, Л. Нуж- ...ко, А. Генис гэгшэдэй хү- ...дэлмэри мүн лэ хадуугдамаар ...һанагдана.

...Гэбшолон хэлэбэл, С. Чул- ...Л. Архипов гэгшэд зүжэ- ...найруулан табихадаа, муу ...хайтай сухаришагүйгөөр тэм- ...сэхэ сэбэр юумые аршал- ...нугаршагүй зоригтой, ...уун һайхан сэдьхэлтэй—мү- ...үеын коммунист хүнэй ...оншэмэ образые харуулха гэ- ...зохёохы гол зорилгоёо ...гүйлэжэ шадаа гэжэ һанаг- ...

Харин тиихэдэ уран зурааша ...Яруллин сценын шэмэглэ- ...бүтээхэдээ, үлүүсэ ехээр ...оролдожорхёо» гэхэ гү, али ...хан бодомжолжо үзөөгүй ...һаамнай, шэрүүн сэгнэлтэ ...хохогүй. Үбшэнтэнэй палата ...айхабтар томо домбо ...һуулгаһан хоёр-гурбан ...сэсэг гү, али сценын ...дунда арбайһан барьягар ...модоной үндэһэн шэнги ...юрэ бусын юумэнэй орой- ...сагаан будэй намилзахыень ...гайхалаа барамаар. Ма- ...энэ нарбагар сагаан буд ...теерһэн һайхан Марго ...ганай зүүдэндээ харадаг ...хубсаһан байгаа аалам, ...һаа... юрэдөөл, уран зу- ...бүтээһэн шэмэглэл бү- ...хуу һүлдэ болгогдо- ...тража ойлгохонь тон бэр- ...байшоо.

Тиихэдэ сценэ дээрэ зүжэг ...логдон табигдахадаа, суута ...найдай удхаараа нилээд шэн- ...шэһэниень тэмдэглэлтэй. ...найдай хэдэн герой, үзэгдэл- ...хаһагдажа, композицинь ...һалэгдэшоо. Харин түгэсхэ- ...теерамжагүйгөөр хубил- ...байна гэжэ манай ...зүжэглэгшэд тэмдэглээ.

...Имэрхүү дутагдалнуудай ...һэбшье, театрай энэ хүдэл- ...эриин удхаараа шухала, ехэ- ...захата байһаниинь арсаша- ...

...А. Абдуллинай «Арбан гурба- ...түрүүлэгшэ» мүнөө үеын ...шухала удхатай зүжэгүүдэй ...олоно. Тиимэһээ театрай ...зохёолдо хандаһаниинышье ...гүй, зүгөөр гүн хурса уд- ...энэ зүжэгые ямаршье ...өөрэлгүйгөөр, сэдьхэлэи ор- ...гүйгөөр, залхуу хүрэмэ ута ...гайгаар театрайхид табяа ...сэхыень хэлэе. Зүжэгэй ...хабаадагша нюурнууд бо- ...Сагадеев, сүүдэй түрүү- ...болон Саубан-апа гэг- ...дэй рольнуудые гүйсэдхэһэн ...Шарнинай, В. Крыловой, ...Кучинагай образуудаа гүнзэ- ...гөөр удхалан харуулжа ша- ...гүй дээрэһээнь, зүжэг бухы ...дээрэ һонигүй, харахада хүн- ...болошоо.

«Эдир наһанай, инаг дуранай гажарал» гэһэн Э. Радзинскиин зүжэгые театр гастрольдо гарахынгаа урдахана табиһан байгаа. Энэ онсо өөрсэ драмые найруулан табихань тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Гэбэшье режиссер С. Чулков, уран зурааша Л. Архипов, хүгжэмые найруулагша Н. Томашук болон артистнууд зүжэгые удха түгэлдэрөөр, ухаан сэдьхэлые хүлгүүлмээр табижа шадаа гэжэ сэгнэбэлнай, алдуу болохогүй ёһотой.

...Тэрэ басаган тон ехээр гансаардагша һэн. Газар үһан дээрэхи гансахан эхэтээ тэрэ үгөө ойлголсохоёо үнинэй болинхой. Тэрэнэй эхэ мүн лэ ехээр гансаардадаг. Эхынь ханилдаг эхэнэр баһал наһанай нүхэр боломоор «хан тайжые» хүлеэдэг. Тиихэдэ хаанашьеб мүн лэ гансаардаһан хүнүүд хубиингаа жаргалые, хайрата гансаяа бэдэржэ, ажабайдалай харгыгаар тэмтэрнэ... Теэд иигэжэ удаан тэсэхээр аал! Хүнүүд яахадаа иимэ аймхайнууд бэ? Халуунаар дурлаад, дуранайнгаа түлөө юундэ тэмсэнэгүйб, юундэ эдэ нюдэ балай, шэхэ дулиинууд бэ, хүнэй зосоо юунэйшье боложо байһые ойлгохо сэдьхэл яахадаа хэндэшье үгыб?! Түмэн эдэ асуудалнууд Тэрэ басаганай сэдьхэлые тамална. Гансаардажа гажархадаа, басагахан ямаршьеб юумэнүүдые һанаанһаа абажа, өөрынгөө зохёоһон жаргалта юртэмсэдэ «тэрьелэн ошодог» зантай...

Артистка М. Кудина гол героиниия түнгалаг харасатай, нимгэн сэдьхэлтэй, эрид сэхэ, үнэншэ зантай басагахан гэжэ бидэндэ харуулна. Эдир басаганай дурлаһан Тэрэ хүнэй рольдо М. Долиненко яһала бэрхээр наадаа. Зүжэгтэ хабаадаһан актер бүхэн өөр өөрынхөөрэ һонирхолтой образуудые харуулжа, эб нэгэдэлтэй энэ зохёохы бүлэг зүжэгөө «нэгэ амисхалтай» болгожо шадаа. Мүн тиихэдэ уран зурааша Л. Архиповай бүтээһэн сценын шэмэглэл ехэ бодомжотойгоор, тааруу зохидоор бүтээгдэһэн байба гэжэ тэмдэглэе.

Англиин суута уран зохёолшо Агата Кристиин «Хабхаан» гэһэн ушаралта ябадал харуулһан зүжэг харагшадые һонирхуулхал ёһоороо һонирхуулаа бэзэ. Зүжэгэй түрүүшын үзэгдэлые харагшад амяа даранхайнууд хаража һуугаа, теэд саашань... Яахадаа зүжэгэй хоёрдохи үзэгдэл, илангаяа түгэсхэлынь бүүр-түүрхэнээр үнгэрнэб, гайхалтай.

Болгариин драматург Э. Мановай «Залуу бүлэ» гэһэн зүжэгые София хотоһоо уряалаар ерэһэн режиссер Любен Карабойков Хойто-Казахстанай театрай сценэ дээрэ табиһан юм. 1978 оной апрель һарада үнгэрһэн болгар драматургиин бүхэсоюзна фестивальда энэ зүжэг СССР-эй Соёлой министерствын дипломоор шагнагдаа һэн.

...Залуу хоёр хуби заяагаа холбожо, түрэ найрай хүгжэм наяраад үнгэршэбэ... Үхибүүдтэ эхэ эсэгэ хоёрынь хэды ехэ зөөри, эд бараа бэлэглээб даа! Басагамнай профессорэй хүбүүндэ хадамда гараба, залуу бүлые юугээршье дутаахагүйбди гэжэ һанахадаа, Генчо хүбүүнэй хадамууд сэдьхэлээ хананги. Теэд хүрьгэн хүбүүниинь миин лэ хараха янзада ухаагаар гүйхэн, үгэ дууламгайхан хүн гэжэ эдэ тухаилнашьегүй. Генчо (В. Кожанов) хадам эсэгынгээ худал хуурмаг ябадалнуудые, хадам эжынгээ зөөриншэ хоирог зангые хүрэһөөр ойлгожо, өөрынгөө нюуса аргаар тэдэниие хэһээхэ гэжэ шиидэнхэй...

Зүжэг хаража байхада, ямар бодолнууд түрэнэб! Гол геройн ролиие гүйсэдхэһэн артист В. Кожанов ямаршье сэдьхэлэй гал, ордоһогүйгөөр наадана гэжэ һанахаар һэн. Тиимэһээ зүжэг бүхыдөө шанар шэнжэеэ алдажархина. Зүжэгтэ хабаадаһан артистнууд сооһоо гансал Г. Шарнинай хүдэлмэри һайшаамаар гэжэ һанагдана. Гэрэй эзэн Ванчо һэшхэлтээ хуурмагхан хэлсээ үнинэй баталһан, абаха эдихын талаар абааштай хүн гэжэ артист бидэндэ элихэнээр тобойлгон харуулна.

Н. Погодиной нэрэмжэтэ театрай Улаан-Үдэдэмнай асарһан хэдэн зүжэгүүдые шэлэн хаража үзэбэбди. Эгээн үнэн зүб шиидхэбэри гаргадаг судья, эрилтэ ехэтэй шүүмжэлэгшэ хадаа харагшад лэ ха юм. Улаан-Үдынхид айлшан-театрые хани халуунаар угтаа, зүжэгүүдыень хужарлан хараа. Тиимэһээ бидэшье олонтой һаналаа нэгэдүүлэн, театрай коллективэй зохёохы ажалдань амжалта хүсэе!

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

СРВ. Вьетнамда ород хэлэ шудалагшадай тоо жэл ерэхэ бүри олошорно. Москвада болоһон ород хэлэнэй 4-дэхи Уласхоорондын олимпиада дээрэ Вьетнамай түлөөлэгшэд толотомо амжалта туйлаа. Тэдэнэр 3 алтан, 2 мүнгэн медальда хүртөө юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: олимпиадада шалгарагшад.

ВИА—ТАСС-ай фото.

Милитарис Япониие бута сохиһоор 36 жэлэй ойдо

ТҮҮХЭТЭ ИЛААЛТА

1945 оной сентябриин 2-то Японой үгэ дуугүйгөөр буулта хэһэн тухай актда гар табилгаар зургаан жэл соо үргэлжэлһэн дэлхэйн хоёрдохи дайн дүүрээ һэн. Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй союзна арминуудтай хамта милитарис Япониие бута сохилгоор тэрэ түгэсөө.

Герман ба итальян фашистнууд япон милитаристнуудтай хамтаржа, түби дэлхэйе аюулта дайнай сээл руу түлхиһэн юм. Тиигэжэ 50 миллион хүн ами наһаа алдаһан байгаа. «Берлин-Рим-Токио» гэһэн ургшагта бүлэглэлдэ хабаадагшад бүхы дэлхэйе эзэлэн абахые эрмэлзэдэг һэн. Гэбэшье социалис гүрэн болохо Советскэ Союзые усадхан үгы хэхэ гээшэ гол зорилгонь байгаа.

20—30-аад онуудай туршада Япон совет газарта нэгэнтэ бэшэ халдаад туршаһан байна. 1918—1922 онуудта залуу Соведүүдэй Республикада эсэргүү харша империалис гүрэнүүдэй зэбсэгтэ интервенцидэ тэрэ хабаадаа. 30-аад онуудай эхеэр Хитадай зүүн хойто зүгтэхи Маньчжуриин провинциие дайлан абаад, тэрэниие СССР-тэ эсэргүү сэрэгэй плацдарм болгоһон юм. 1938 ондо япон милитаристнууд Хасан нуур шадар совет газар дайдада сэрэгээр добтолон ороһон, харин жэл болоод байхада СССР-тэй хани барисаатай байдаг Монголой Арадай Республикын хилэ дээрэ, Халхын-Голой оршондо сэрэгэй ехэ хорото ябуулга хэһэн байгаа. Фашис Германиин Советскэ Союзда добтолжо ороһон 1941 оной түрүүшын үдэрнүүдһээ нейтралитет тухай СССР-тэй договор баталһан байгаашье һаа, япон правительство хорото ябуулгануудаа шангадхаһан, сэрэгээр орохобди гэжэ занадаг байһан. Тиимэһээ манай орон Алас-Дурнада горитой ехэ хүсэнүүдые —40 хүрэтэр дивизи байлгаха баатай болоо.

Хожомынь Японой сэрэгэй министрэй орлогшо генерал Томината иигэжэ мэдэрһэн байдаг: «СССР Алас-Дурнадахи сэрэгүүдээ Баруун фронт абаашаха. Тиихэдэнь Япон ехэ гээлтэгүйгөөр совет Алас-Дурные булимтаран абажа шадаха гэжэ бидэ бододог байгаабди». Гэбэшье Москва, Сталинград шадар ба совет-герман фронтын бусадшье участогууд дээрэ немец-фашис сэрэгүүдэй һамна бута сохиулхада, япон добтолхо түсэбһөө арсаха баатай болоо. Гэхэтэй хамта фашис Германиин буулта хэһэнэй һүүлээр дэлхэйн хоёрдохи дайнай юугээр дүүрэхэнь мэдэгдээд байхадашье, США, Англи, Хитад ба бусад гүрэнүүдтэ эсэргүү сэрэгэй ябуулгануудые Япон үргэлжэлүүлһээр байгаа.

Гурбан гүрэнэй — СССР-эй, США-гай ба Великобританиин правительствануудай толгойлогшонорой Крымдэхи конференци дээрэ баталагдаһан хэлсээгээр (1945 оной февраль) Японда эсэргүү дайнда СССР-эй оролсохо тухай асуудал шиидхэгдэһэн байгаа юм. Фашис Германиин буулта хэһэн сагһаа хойшо хоёр-гурбан һара болоод Алас-Дурнада сэрэгэй ябуулгануудые эхилхэбди гэжэ союзнигуудай шууд эрилтээр Советскэ Союз уялга абаһан байгаа. Хэрбээ СССР-эй Японда эсэргүү дайнда оролсоогүй һаань, япон олтирогуудта добтолон орохын тула долоон миллион хүнтэй арми хэрэгтэй болохо, харин эндэхи дайн үшөө жэл хахад соо унжагайрха гэжэ США-гай болон Англиин правительстванууд, сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэд 1945 ондо мэдэрһэн байгаа бшуу.

Тиин совет орон союзнигай уялгые дүүргээ һэн. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлшын гуламтые түргөөр усадхаха, тэрэшэлэн япон дай жүрөөдэгшэдэй зүгһөө хилэнүүдтэнь тохёолдуулагдадаг саг үргэлжын аюулые усадхаха гэжэ СССР оролдоһон байгаа.

Советскэ Союзай Японтой дайлалдажа эхилхын урда тээхэнэ сэрэгэй талаар шухала байгаашьегүй һаань, США-гай засагаархид Японда эсэргүүгээр атомна зэбсэг хэрэглэхэ гэжэ шиидээ һэн. 1945 оной августын 6 ба 9-дэ Японой Хиросима ба Нагасаки хотонууд дээрэ атомна бомбо хаягдаһан байгаа. 100 мянга гаран хүн наһа бараһан, 125 мянган амгалан хүн зон шархатаһан байна. «Японой хуби заяае атомна бомбо шиидхээ гэжэ һанаха болоо һаа, алдуу болохо», — гэжэ хожомынь Черчилль хэлэһэн байдаг. «Минии һанахада, Хиросимада ба Нагасакида энэ хэрзэгы муухай зэбсэг хэрэглэһэниинь Японда эсэргүүгээр хэһэн манай дайнда ямаршье горитой туһаламжа үзүүлээгүй байха юм», —гэжэ США-гай президентын сэрэгэй гол советник адмирал Лаги бэшээ һэн.

Августын 9-дэ Советскэ Союз Японда эсэргүү дайнда ороо. Маньчжурида, Корейдэ, Сахалинай ба Курилын аралнууд дээрэ суглуулагдаһан япон сэрэгүүдэй урдаһаа Совет Арми дайшалхы ябуулгануудые эхилээ һэн. Японой хүсэнүүдэй бүридэлдэ 1200 мянган солдат ба офицер, 1200 шахуу танк, 5400 зэбсэг ба 1800 хүрэтэр самолет тоологдодог һэн. Японой сэрэгүүдэй гол хүсэн болохо — Маньчжурида байрлаһан миллион шахуу хүнтэй Квантунска армида эсэргүүгээр Совет Армиин гол сохилто шэглүүлэгдэһэн байгаа. СССР-тэй хамта Монголой Арадай Республика дайнда оролсожо, тэрэнэй сэрэгшэд совет солдадуудтай зэргэлээд японецуудтай дайлалдаа һэн.

«Алас-Дурнада СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгэй кампани амжалтатайгаар дүүрээ һэн, — гэжэ Советскэ Союзай маршал, Алас-Дурнада совет сэрэгүүдэй главнакомандалагша байһан А. М. Василевский «Бүхы наһанай хэрэг» гэһэн ном дотороо тэмдэглэнэ. Тэрэнэй дүнгүүдые сэгнэхэнь хэсүү. Хуулита кампани 24 үдэр соо, харин дайшалхы ябуулганууд хоёр дахин бага болзорто үргэлжэлһэн байгаа. Дайсадай габшагай хүсэнүүд хяа һамна сохигдоо һэн. Японой милитаристнууд эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые хэдэг плацдарм болон хангалгын гол баазануудаа алдаа. Квантунска армиие бута сохилго Японой буултые бүхы дээрэнь түргэдхэһэн юм».

Үгэ дуугүйгөөр буулта хэхэ тухай США-гай, Англиин ба Хитадай дурадхалые үшөө июлиин 26-да Японой правительство буруушааһан байгаа. Дайсанда эсэргүүсэлтэ үзүүлхэ бодото аргатайбди гэжэ тэрэ тоолоо бшуу. Зүгөөр СССР-эй дайнда ороходо, дайсад ехээр сошордоо һэн. Августын 9-дэ сэрэгэй Дээдэ соведэй заседани дээрэ Японой премьер-министр Судзуки иигэжэ мэдүүлээ: «Мүнөө үглөөгүүр Советскэ Союз дайнда оролсобо.., Тиимэһээ дайе саашань үргэлжэлүүлхэ аргагүй болоогдобо».

Милитарис Япониие бута сохилгын хойшолонгууд мүнөө илангаяа хүсэдөөр харагдана. Эзэрхэг түримхэй ябуулгын аюултай гуламта усадхагдаһан байгаа. Зүүн ба Зүүн-Урда Азиин оронуудта национально-сүлөөрэлгын хүдэлөө эдэбхижүүлхэ талаар тааруу зохид байдал тогтоһон, харин хэдэ хэдэн оронуудта революциин илаһанай эсэстэ арадай засаг тогтоһон байна. Сэрэгэй диктатурын һабарһаа мултарһан япон арадай ажабайдалдашье япон милитаризмые бута сохилго һайн нүлөө үзүүлээ.

Һүүлэй үедэ Японой үһөө нэхэгшэ хүсэнүүд США-гай булимтархы хүсэнүүдтэй ба Хитадай эзэрхэн зонхилогшодтой хамта үнгэрһэн дайнай гашуудалта хэшээлнүүдые мартаха, Япониие «сэрэгэй хүсэн түгэс гүрэн» болгохо гол зорилгые дэмжэхэ шухала гэжэ оронойнгоо арад зондо этигүүлхые оролдоно. Японой хүгжэлтын иимэ зам гансашье хүршэнэртэнь бэшэ, түбхын түрүүн япон арадта өөртэнь аюултай бшуу. Һаял хада Японой дай жүрөөдэдэг иимэ ябуулгань тоо томшогүй хохидол асараа, оронии национальна һүйд тодхорто хүргөө хамнай.

Степан ФЕДОСЕЕВ,
АПН-эй сэрэгэй шэнжэлэгшэ.

МҮНӨӨДЭР—СРВ-гэй НАЦИОНАЛЬНА ҺАЙНДЭР— РЕСПУБЛИКЫН БАЙГУУЛАГДАҺАН ҮДЭР

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БА СОЦИАЛИЗМЫН АША ТУҺАДА

Энэ үдэр вьетнам арадай дүрбэн мянгаһаа үлүү жэлэй түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө оронхой. 1945 оной сентябриин 2, Вьетнамай ниислэл хотын Бадинь гэжэ түбэй талмай. 100 мянга гаран хүн эндэ сугларжа, зүрхэ сэдьхэлдэнь дүтэ, эгээлэй юрын үгэнүүдые амяа даран шагнаа һэн: «Вьетнам эрхэ сүлөөтэй, бэеэ дааһан байдалтай болоо. Эрхэ сүлөөтэй, бэеэ дааһан байдалтай байха эрхэеэ сахин хамгаалхын тула оюун бодолойнгоо ба материальна бүхы хүсэеэ элсүүлхээр, ами наһаяашье хайрлангүй үгэхөөр шиидэлхэй байһанаа вьетнам арад мэдүүлнэ». Энэ хадаа сүлөөтэ Вьетнамай түрүүшын президент Хо Ши Минэй уншаһан бэеэ дааһан байдалай деклараци байгаа.

Хэдэхэн үдэрэй турша соо бүхы орон дотор болоһон Августын революци һалажа, һандарһан колониально-феодальна засаг захиргаание унагаажа, Зүүн-Урда Азида хүдэлмэришэд болон таряашадай түрүүшын гүрэниие— Вьетнамай Демократическа Республикые (1976 онһоо— Вьетнамай Социалис Республика) байгуулһан юм. Революциин илаашье һаань, Вьетнамай урдын эзэд залуу республикые даража, вьетнам арадые үбдэг дээрэнь һүгэдүүлхые һэдэдэг бэлэй. Империалис хүсэнүүдэй дотоодынь хэрэгүүдтэ хамааралсаһанһаа уламжалан, 30-аад жэлэй турша соо вьетнам арад гартаа буу барижа, эрхэ сүлөөтэй, бэеэ дааһан байдалтай байха нангин эрхэеэ сахин хамгаалха, оронойнгоо бүрин хүсэдөөр нэгэдэхын аша туһада тэмсэхэ баатай болоһон байгаа.

Американ эзэрхэг түримхэй ябуулга республикада илангаяа ехэ гарза хохидол ушаруулба. США 10 миллион шахуу тонно бомбо Вьетнамай газар дайда дээрэ хаяһан, хэдэн зуугаад мянган гектаран хүдөө ажахын ургамалнуудые, ой модо үгы хэһэн байна. Амгалан тайбан хүн зондо, оршон тойронхи байгаалида эсэргүүгээр химическэ буу зэбсэгүүдые зэрлиг муухайгаар хэрэглэлгын хүндэ хүшэр хойшолонгууд мүнөө болотор үзэгдэжэ байһаар. Эсэгэ оронойн олон миллион алдарта хүбүүд, басагад Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй, бэеэ дааһан байдалай түлөө ами наһаяа алдаба. Вьетнамай революциин дайшалхы манлай болохо Вьетнамай Коммунис партиин арад зоной нангин тэмсэлые ударидаа һэн.

Сэрэг дайнай боложо байгаашье һаань, орон дотор социалис байгуулалта үргэлжэлбэ. Экономикын бүхы һалбаринуудые, нинтын ажабайдалые, соёл культурые, үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгажа, социалис байгуулалтын бата бэхи үндэһэ һуури табигдаһан юм. Олохон юумэ шэнээр эхилхэ ушартай болобо. Колониальна Вьетнамда хүн зоной олонхид (95 процентнь) үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа, орон дотор томо ехэ промышленна предприятинууд үгы һэн. Үлэсхэлэн хооһон байдал, үбшэн тахал олон миллион хүн зоной амн наһые жэл бүри абаашадаг байгаа бшуу.

Социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ орон ехэ амжалта туйлаа. Һүүлэй табан жэлэй турша соо туйлагдаһан амжалтанууд илангаяа ехэ юм. Энэ үе соо американ дахуулнуудай шэнэ түхэлэй колониальна засаг захиргааһаа, сүлөөлэгдэһэн оронной урда хубида социалис үндэһэн хубилалтанууд хэгдэжэ эхилээ һэн.

Вьетнамые газаашалха, хашаха, харшалха һэдэлгэ ходо ходо гаргадаг Хитадай эзэрхэн зонхилогшодто республикын найдамтай дабшалта яашье таарабагүй. Түрүүлэн эдэнэр СРВ-дэ эсэргүү хардалга гурдэлгэнүүдые хэһэн, удаань эзэрхэг түримхэй дайн байлдаанай замда гараһан байгаа. Эзэрхэг түримхэй энэ ябуулгань буруу һуражэ, 600 мянган хүнһөө бүридэһэн арминь һамна бута сохигдоо һэн. Зүгөөр вьетнам арад хододоо һэримжэтэй байжа, оронойнгоо хойто хилэ дээрэ үүдхэгдэһэн зэбсэгтэ хархис ябуулгануудта шанга харюу сохилто үгэхэ ушартай болодог. Ороноо хамгаалхын тула горитой ехэ мүнгэ зөөри һомолно.

Республикын ажабайдалай шухала үйлэ хэрэгтэ —энэ жэлэй һүүл багта зарлагдахаар хараалагдаһан КПВ-гэй V съездэдэ бэлэдхэл бүхы орон дотор, бүхы партийна организацинуудта, ажалша коллективүүдтэ үргэнөөр ябуулагдана. Табан жэлэй турша соо эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ 2,9 миллион тонноор дээшэлүүлэгдээ, хахад миллионһоо үлүү гектарта шэнэ, боро газар элдүүрилэгдэжэ, элдүүрилэгдэһэн газарай талмай 7 миллион гектарта хүргэгдөө, хэдэн арбаад промышленна предприятинууд ашаглалгада оруулагдаа, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 13 процентээр ургаа, электрын элшэ хүсэ, станогууд, тракторнууд болон бусад зүйлэй продукци үйлэдбэрилгэ нилээд дээшэлүүлэгдээ гэжэ вьетнам арад омогорхохо ёһоороол омогорхоно.

Вьетнам Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй бүрин эрхэтэ гэшүүн болоо, тэрэ ажалай уласхоорондын социалис хубаарилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Гэхэ зуура, арадай ажахын элдэб һалбаринуудые хүгжөөхэдэнь, социалис индустриин барилгануудые бодхоохоронь, аха дүү оронууд республикада элдэб янзын туһаламжа үзүүлнэ.

Энэ орондо хүдэлжэ байха үедөө би республикын олохон районуудаар ябажа, хүдэлмэришэдтэй, таряашадтай, сэрэгэй албатадтай, залуушуултай, интеллигенциин түлөөлэгшэдтэй уулзаһан байнаб. Тиихэдэ асари ехэ туһаламжа, дэмжэлгэ Вьетнамда үзүүлһэнэйнь түлөө КПСС-тэ, бүхы совет арадта гүн зэгы сэдьхэлэй баяр баясхалан хүргэһэн үгэнүүдые хаа хаанагүй соносоһон байнаб. Интернациональна уялгаяа бэелүүлэн, мүнөө эндэ хэдэн мянган совет мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Экономическа харилсаа холбооной тогтоогдоһонһоо хойшо үнгэрһэн 25 жэлэй турша соо совет оньһон техникын туһаламжаар, Вьетнамда арадай ажахын 200 гаран шухала барилга хэгдээ гээд онсолон тэмдэглэлтэй. Вьетнамай хэдэн арбаад мянган хүн СССР-тэ һуража, дээдэ болон дунда һургуули дүүргэһэн, кандидадай ба докторой диссертацинуудые хамгаалһан байха юм.

Мүнөө үедэ Советскэ Союзай туһаламжаар оронной элдэб заха булангуудта үшөө 50 гаран томо ехэ барилга хэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ оронной социалис индустриие улам хүгжөөхэ бшуу. Да мүрэн дээрэ баригдажа байһан гидроэнергетическэ комплекс, Фаландахи теплоэлектростанци, Бимшондохи цементын завод болон бусад барилганууд энэ талаар дурдалтай.

Августын революциин илаһанһаа хойшо үнгэрһэн түүхэтэ богонихон болзор соо республика хэдэн зуун жэлнүүдтэй адли зам гаталһан байна. Национальна һайндэрөө тэмдэглэхэдээ, вьетнам арад ерээдүй тээшээ найдамтайгаар харана.

В. ХРЕКОВ,
ТАСС-ай корр.

Ханой.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР УУЛЗАЛГАНЬ ДҮҮРЭБЭ

БЕЙРУТ. Францинн гадаадын харилсаанай министр Клод Шейсон Ливандахи уулзалгаяа дүүргээ. Эндэ оронной президент И. Саркистай, премьер-министр Ш. Ваззантай, тэрэшэлэн Палестиные сүлөөрүүлхэ эмхиин гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Я. Арафадтай уулзаһан байна.

К. Шейсонтой уулзалгые шэнжэлхэ зуураа, тэрэниие «тон бүтэмжэтэй хөөрэлдөөн» гэжэ Ясир Арафат тайлбарилна. Уулзалгын үедэ Дүтын Зүүн зүгтэ хабаатай бүхы асуудалнуудаар сэхэ хөөрэлдөөн болобо. Өөрын бэеэ дааһан гүрэнтэй байха ёһотой Палестинын араб арадай национальна эрхые бэелүүлхэ шухала гээд тэмдэглэгдээ гэжэ ООН-ой хүтэлбэрилэгшэ тусхайлан тэмдэглээ. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар хоер талын хараа бодолой дутагдалые Я. Арафат тэмдэглэбэ.

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ДОБТОЛГО ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

ЛУАНДА. Кахаме хото шадар хүндэ хүшэр байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр гэжэ Анголын Арадай Республикын Оборонын министерство мэдээсэнэ. ЮАР-ай сэрэгэй командовани Анголын городуудые бомбодохын тула авиаци ехээр хэрэглэнэ. Мүнөө үень «Мираж», «Баканир» түхэлэй 80 истребитель-бомбардировщигтой гурбан эскадрили добтолгонуудта хабаадана гэжэ министерствын мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Анголын Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй частьнууд (ФАПЛА) Онживын захиргаанай түбһөө Анголын урда зүгтэхи промышленна томо хото — Лубанго хүрэтэрхи байлдаанай бүхы фронт дээрэ эзэрхэг түримхэйшүүлэй сэрэгүүдтэ шанга харюу сохилтонуудые хэнэ.

ПРА-гай Гадаадын хэрэгүүдэй министерство эндэхи оршон байдалтай танилсуулхын тула фронт шадарай нютагуудта Великобританиин, Францинн, Италиин, Румыниин элшэн сайдуудай, тэрэшэлэн ФРГ-гэй хэрэгүүдые ПРА-да саг зуура эрхилжэ байһан этигэмжэтын аяншалга эмхидхээ. Энэмнай ЮАР-ай эзэрхэг түримхэй ябуулгаһаа Ангола хохидоногүй гэһэн шүүгээр баруун оронуудай хэблэлэй баталан бэшэдэгые буруушааха зорилготой гэжэ «Жорнал ди Ангола» гэжэ газетэ бэшэнэ. Кахаме хото сум һандаргагдаа гэжэ Великобританиин элшэн санд бусамсаараа мэдүүлбэ.

ШУХАЛА ШИИДХЭБЭРИ

МЕХИКО. Сальвадорой революционно-демократическа фронтые (РДФ), Фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ национально - сүлөөрэлгын фронтые (ФНО), Холбоото Штадуудай дэмжэдэг хархис хунтада эсэргүүсэн тэмсэжэ байгаа хуулита политическэ хүсэн гэжэ Мексикын ба Францинн правительствануудай мэдэрхэ гэһэн шиидхэбэриень Мексикын олониитэ һайшаана. Мексикын Компартиин түлөөлэгшэ Х. Трехын мэдүүлһэнэй ёһоор, энэ шиидхэбэринь үнэн хэрэгэй түлөө тэмсэгшэ сальвадор арадай бата тэсэбэри ба эрэлхэг зоригые мүн лэ мэдэрһэн удхатай. Тэрээнһээ гадна Францинн ба Мексикын энэ ябуулга Сальвадорой хархис хунтые уласхоорондын оршом соо гансаардуулгада туһа дүхэм болохо байна.

Сальвадорой хоер фронтые Мексикын правительствын мэдэрэлгэ сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалаа хамгаалжа байгаа арадуудтай мексиканецуудай һаналаа нэгэдэнхэй байһые гэршэлнэ гэжэ Арадай социалис партиин түлөөлэгшэ Ортис мэдүүлбэ.

КАРАКАС. Венесуэлын президент байһан Карлос Андрес Пересэй һанамжын ёһоор, Францинн ба Мексикын шиидхэбэри уласхоорондын ехэ удха шанартай байна.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН СОВЕДЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ХЕЛЬСИНКИ. Анголын Арадай Республикын газар дайда худар хархис ЮАР-ай сэрэгүүдэй ба гадаадын хүлһэншэдэй олоороо добтолон ороһые Эб Найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет эрид буруушаана, гэжэ ВСМ-эй тараагдаһан мэдүүлгэ дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Бэеэ дааһан, бүрин сүлөөтэ гүрэндэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй энэ ябуулгань — уласхоорондын гуримые бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал болоно. Анголодо эсэргүү ехэ дай эхилхэ гэһэн расистнуудай һанаашалгые, тэрэшэлэн Африка түбиин урда зүгтэ империализмын жандармын үүргые ЮАР-ай даажа абаһые гэршэлнэ гэжэ тус документ дотор хэлэгдэнэ.

Анголодо эсэргүү шэнэ добтолгын онсо аюулта хойшолонгуудтай байһанда дэлхэйн олониитын анхаралые ВСМ хандуулна, өөһэдынгөө сэрэгүүдые ПРА-гай газар дээрэһээ гаргахыень, апартеидэй засагые баадхахаар эрид шууд ябуулга хэхыень уряална.

Гэхэтэй хамта апартеидэй засагые, тэрэнэй эзэрхэг түримхэй политикые дэмжэхэ тухайдаа сэхэ соносхоһон США Преториин ябуулгануудай түлөө мүн лэ харюусаха болоно гэжэ ВСМ тэмдэглэнэ.

Анголо тушаа Рейганэй захиргаанай баримталдаг хараа бодолой онсо харша байһаниинь элирнэ гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Тэрээнһээ гадна США-гай ба тэрэнэй союзнигуудай дэмжэлгүй һаань — ЮАР-ай хархис засаг хүршэ гүрэнүүдтэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй зэрлиг бүдүүлиг ябуулга хэхэгүй байһаниинь бүгэдэндэ элитэ гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

ООН-ой Аюулгүйн Соведые яаралтайгаар зарлаха гэһэн Анголын правительствын эрилтые ВСМ дэмжэнэ, хархис ЮАР-ай эзэрхэг түримхэй ябуулга буруушааха, мүн Анголын правительство болон арад зонтой һаналаа нэгэдэнхэй байһанаа элирхэйлхыень амгалан байдал хамгаалха зорилготой бүхы национальна комитедүүдые уряална.

ХИТАДАЙ ХАРАТА ЯБУУЛГАНУУД

ХАНОЙ. Хитадай засаг баригшад Социалис Вьетнамда эсэргүү соносхогдоогүй дай хэжэ байна, — гэжэ Хитадай эзэрхэг түримхэйнэр ба эзэрхэн зонхилогшодой гэмтэ хэрэгүүдые мүрдэхэ комиссиин түрүүлэгшэ Нгуен Дык Тхиенг эндэ болоһон пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ.

Байгша оной эхинһээ хойшо Хитадай засагаархид хоёр оронной хоорондын хилэ дээрэ 1800 гаран зэбсэгтэ тулалдаа үүдхэһэн байна. Хитадай суднанууд СРВ-гэй харьяата уһан худар 7.896 дахин шурган ороһон, харин Хитадай сэрэгэй самоледууд Вьетнамай хилэ шадарай нютагууд дээгүүр тагнуулай ниидэлгэнүүдые хэдэн арбаад дахин хэһэн байгаа. Хитадай сэрэгшэд Вьетнамай газар дээрэхи хэдэн үндэрхэнүүдые эзэлһэн ба хуули бусаар эзэмдэжэ үргэлжэлэн, өөрынгөө шэбээнүүдые тэндэ барһан байха юм. Пекинэй харата балмад ябуулгануудһаа уламжалан, Вьетнамай эгээлэй олохон амгалан хүнүүд хосороо, СРВ-гэй хойто провинцинуудта материальна горитой хохидол ушаруулагдаа гэжэ мэдээсэбэ.

Вьетнамые харшалха түсэбүүдээ бэелүүлэн, Вьетнам худар тагнуул-һүйдхэлэй бүлэгүүдые Пекин олоор ябуулна гэжэ Нгуен Дык Тхиенг мэдүүлбэ.

Вьетнамай Каобанг, Хатуен, Лангшон, Куангнинь провинцинуудта баригдаһан дүрбэн хитад диверсант пресс-конференци дээрэ үгэ хэлээ. Тэдэнэй нэгэн — 19 наһатай Е. Цзиминь Хатуен провинциин хэдэн районуудые эзэмдэхэ, СРВ-дэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй шэнэ ябуулгануудые хэхэ гол бааза тэндэ бии болгохоор хараалһан хитад сэрэгшэдэй түсэбүүд тухай хэлэбэ. Хитад арадай гол дайсануудынь гэжэ Вьетнам ба Советскэ Союзые нэрлэдэг номнолой хүдэлмэри Хитадай арми дотор үргэнөөр ябуулагдадаг байһые тэрэ элирхэйлээ.

Вьетнамда эсэргүү хорото ябуулгануудые Пекинэй хэдэг байһыень бодото баримтанууд, документүүд элишэлэн гэршэлнэ. Пекинэй харата балмад ябуулгануудые эрид буруушаанабди, тиимэ юумэ хэхэеэ дары болихо эрилтэ табинабди, — гэжэ Нгуен Дык Тхиенг түгэсхэл доторoo тэмдэглэнэ.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

УРАГШААЛ ТЭГҮҮЛЬЭН ЭРМЭЛЗЭЛ

Наһаараа Элхиин автозаһабарилгын заводто хүдэлһэн П. Г. Шитинине нютагайнь зон һайн мэдэхэ юм. Тэрэ өөр тухайгаа ехэ хөөрэхэ дурагүй хүн. Нэн түрүүн Элхиин поселково Соведэй түрүүлэгшэ Р. Э. Базароватай уулзажа хөөрэлдэхэдөө, энэ хүн тухай һайн һайхан үгэнүүдые дуулааһэмди. Хүдэлмэриин халуун хаһада, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын гү, али таряа хуряалгын үедэ нэгэтэшье үгы гэжэ буршадаггүй, һайн дураараа хамтын ажалда туһа хүргэдэг. Ямаршье сагта найдамтайл хүн гээшэ гэжэ ойлгоо бэлэйбди.

Дайнай урда тэрэ Петр Шитин леспромхоздо хүдэлжэ байгаа һэн. Дайшалхы намтараа Эхэ оронойнгоо ниислэл хотые хамгаалгын байлдаанһаа эхилээ бэлэй. 1943 ондо нүхэр Шитин миномётно училищада эльгээгдэнэ. Командир болоһоной удаа һөөргөө фронтдоо зорёо һэн. Днепр мүрэниие гаталха үедэ олон янзын бэрхэшээлнүүдэй ушарһые тэрэ нэгэтэшье мартахагүй. Карпадууд, Бессараби, Румыни, Польшо, Прусси, Германи гээд лэ дайшалхы замынь үргэлжэлөө. Эхэ ороноо хамгаалан сүлөөлхэ гэһэн нангин уялгаяа бэелүүлэн, сэрэгшын хүшэр хүндэ замда, зоригоо мүхэнгүй урагшаа дабшаа.

1945 ондо хүндөөр шархатажа, хоёрдохи группын инвалид гэжэ мэдэрэгдээ һэн. Гэбэшье үбшэн үлбэр бэетэйб гэжэ гэмэрэн гутарангүй, саашадаа ажаллахал гэжэ шиидээ бэлэй. Түрүүн урдань хүдэлһэн леспромхоздоо, удаань Элхиин автозаһабарилгын заводто хүдэлөө. 22 жэлэй туршада Пётр Григорьевич нэгэл харгыгаар завод тээшээ ябажа, нэгэл хэрэгтэ бүхы һанал бодолоо зорюулаа. Тэрэ ахалагша мастерай тушаалда байхадаа, үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ нилээд хубитаяа оруулалсаһан. Ажалайнь дэбтэр соо нэгэнтэ бэшэ баяр баясхалан бэшэгдэһэн байха юм.

Пётр Григорьевичтой хөөрэлдэхэдэмнай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үеһөө хэды олон жэлнүүдэй унгэрбэшье бэеэнь снарядай хэлтэрхэй үлэнхэй байгаа гэжэ элирээ һэн. Һаяхана врачнууд үшөө нэгые бэеһээнь абаа гэжэ тэрэ дуулгаа бэлэй.

Ажалай ба дайнай ветеранай үбсүүндэ олон тоото медальнууд, мүн дайшалхы Улаан Одоной орден ялардаг. Украиные дайсадһаа сүлөөлэлсэхэдөө энэ ехэ хайра шагналда хүртэһэн юм.

Мүнөө П. Г. Шитин наһанайнгаа амаралтада гаранхайшье һаа, түрэл заводтоо ошожо, хүн зонтой хөөрэлдэдэг, залуушуулда зүбшэл, заабари үгэдэг юм. Тиимэһээл үргэн ехэ далай мэтэ ажабайдалые гаталан гараһан хүнине эндэхи зон хүндэлэнгүй яахаб.

Л. ВИЛЬМОВА.
Загарайн район.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАСЫН ПОЧТО

МОСКВАДА, Кропоткинско гудамжада эб найрамдалай жасын правлениин байшангые харaһаншье байжа болоот. Үдэр бүри эндэ мэшээг мэшээгээр почто асарагдадаг.

Мүнгэ, бэшэгүүдые, элдэб үнэтэй хэрэгсэлнүүдые ороноймнай алишье хизаарһаа хүнүүд иишэнь эльгээжэл байдаг. Мүнгэн халбагануудһаа эхилээд, уг дамжан хадагалагдаһан бурханай үнэтэ дүрэ зурагууд, хуушаржа, түүхэдэ ороһон зүйлнүүдэй сэнгүй ехэ суглуулбаринууд — эдэ бүгэдэ хүн түрэлтэнэй амгалан тэнюунээр ажаһуухын тула эб найрамдалай жасада оруулагдана ха юм.

Нэгэтэ эндэ багахан бэлэг хүрэжэ ерээ һэн. Хоёо алтан бэһэлиг, тамхинай хайрсагхан... хараха янзада, бүлыч үнинэй гамнан хадагалһан, аһан үнэтэй, нангин эд хэрэгсэл. Бэлэгтэй хамта эльгээгдэһэн бэшэг соо иимэ үгэнүүд уншагдаа һэн: «Би 38 жэл соо нүхэрөө дайнһаа бусахыень хүлеэгээб, мүнөөшье хүлеэһэн зандааб. Эдэ бэһэлигүүдые тэрээндээ гэжэ хадагалагша һэм. Теэд заяамни буруутаһа, үбгэмни дайнһаа бусажа ерээгүй. Хэды оролдобошье, тэрээн тухай мүнөө болотор юушье мэдэнэгүйб. Нүхэрни 1943 ондо һураггүйгөөр үгы болошоо гэһэн мэдээсэл үшөө 1946 ондо абаа һэм. Мүнөө, би 81-тэйб, амиды ябаһан сагтаа эдэ зүйлнүүдыень эб найрамдалай жасада оруулха хүсэлэнтэйб».

Хайрата энэ эхэнэр мэтэ хүби заятай хүнүүдэй анхан эб найрамдалай жасын эхи үндэһые табиһаншье һаань, энэ эмхи хуулитаар 1961 ондо байгуулагдаа юм. Түрүүшын бэлэгүүд дайнай һүүлээрхи эгээл хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ орожо захалаа. Бэлэгээ асаржа тушаагшад эб найрамдалые бэхижүүлхэ гэһэн гансал хүсэлэнтэй бэлэй.

Энэ хүдэлөөн хаанаһаа эхитэй гээшэб? Дэлхэй дээрэ эб найрамдал байгуулхын тула али бүхы юумэ хэгшэдэйл эмхидхэһэн хүсэтэ хүдэлөөн энэ гээшэл.

1941 оной сентябрь һарада би түрүүшын байлдаанда дайшалхы юһэн нүхэдөө алдаа һэм. Минии хэһэн ажалай салин хүлһэн тэдэнэй дурасхаалые хэтэдээ мүнхэлэг лэ. Олоһон салингаа Совет эб найрамдалай жасын мэдэлдэ дамжуулан үгэнэб». Эдэ үгэнүүд Владимир Шрубовта хабаатай. Тэрэ троллейбусэй жолоошон юм. Симферополиин аэропортһоо Ялта хүрэтэрхи маршрутда ажалладаг. Жэл бүхэндэ юһэн үдэрэй туршада Шрубов өөрынгөө машинын урдахи шэлдэ «Жолоошон эб найрамдалай жасын ашаа туһада ажаллана» гэһэн багахан самбар үлгэдэг заншалтай. Алдалан унаһан нүхэдэйнгөө дурасхаалые мүнхэлэн, тиимэ бүриин нэгэ нэгэ үдэрөөр ажеллажа, салингаа эб найрамдалай жасада оруулна ха юм.

Свердловскын заводуудай нэгэнэй бригадир — ухаалан зохёогшо Владимир Брезгунов өөрынгөө бригадада ажалай шэнэ эмхидхэл нэбтэрүүлһэнэй ашаар ВДНХ-һаа «Москвич» автомобиль шан абаһан юм. Брезгунов энэ шан гансашье минии бэшэ, мүн минии дурадхалнуудые нэбтэрүүлжэ бэелүүлһэн бригадымни гэшүүдэй гэһэн шиидхэбэри абаа бэлэй. Эдэнэр хоорондоо зүбшэн хэлсээд, машинынгаа сэнгые мүнгөөснь абажа, нигэжэ хубаарилхаар шиидээ юм: хахадыень заводойнгоо үхибүүдэй эмхи зургаануудта, нүгөөдыень — гурбан мянга гаран түхэриг эб найрамдалай жасада оруулаа һэн.

Юрын хүнүүдһээ ороһон мүнгэ зөөри жасын ехэнхи хубиие эзэлдэг. Гэбэшье тэрэнэй эхин үндэһэн үйлэдбэриин коллективүүдэй оруулһан мүнгэн гээшэ. Хүдэлмэришэд нэгэ часайнгаа, мүн хэдэн часайнгаа, бүхэли үдэрэйнгөө хүдэлмэриин салингые энэ жасада дамжуулан үгэнэ. Транспортда ажаллагшад «Эб найрамдалай рейснүүдые» үнгэргэдэг.

Хүн — хэрбээ үнэн ёһоодоо хүн һаа, ондоо хүнүүдэй үй гашуудалда хайша хэрэгээр хандажа шадахагүй гэһэн бэшэргдээгүй жама ёһон байха. Энээн тушаа «Гашуудал гээшэ хүнэй ба өөрын гэжэ байдаггүй» гэһэн арадай онһон үгэ бии һэмнэй. Дүтын Зүүн зүгтэхи дайн дажар, Сальвадортохи фашис диктатурын тама зобологдо орогшод, ЮАР-ай үлэсхэлэн хооһон үхибүүд. Тэрэ холын үй гашуудал совет хүнүүдэй — наһатайшуулайшье, үхибүүдэйшье һанаае амар байлганагүй.

«Бидэ гарай бэлэгүүдые өөһэдөө хэһэн байнабди. Олоһон мүнгөө Эхэ ороноо зээрхэгдэн буяалгаһан Палестинын үхибүүдтэ дамжуулан үгэхыетнай гүйнабди».

Воронеж шадархи Давыдково һуурина́й үхибүүдэй интернациональна хани барисаанай клубай эльгээһэн мүнгэнтэй хамта ерэһэн бэшэг дотор иигэжэ бэшэгдэнхэй байгаа һэн.

Совет эб найрамдалай жасын мүнгэн зөөри яагаад гаргашалагданаб? 1979 ондо Москвада «Бүхы үхибүүдэй ерээдүйн эбтэй зэтэй, зол жаргалтай байхын түлөө» гэһэн бүхэдэлхэйн конференциин баяр ёһололой ошон байдалда нэгдэхэ үедэ Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин президент Фрида Браун иигэжэ хэлээ һэн: «Москва һайхан город. Тэндэ олон модон ургадаг. Гэбэшье манай конференциин үнгэргэлгэдэ гаргашалагдаха түхэригүүд нэгэшье модондо урганагүй. Эндэ гаргашалагдаха мүнгэ зөөриие совет хүнүүд бэлэг болгон оруулһан байна».

Энэ зөөри эб найрамдал бэхижүүлжэ, арадуудай хоорондохи харилсаа холбоое улам батажуулхаар байгуулагдаһан эб найрамдалай жасаһаа абтана. Дэлхэйн элдэб хубида зээрхэн булимтарагшадай, фашис алууршадай тама зобелондо орогшодто энэ жаса туһаламжа үзүүлдэг байха юм.

Манай орондо жасада туһаламжа үзүүлхэ 350 мянган комисси хүдэлдэг. Эндэ дүрбэн миллионһоо үлүү эдэбхитэд элсүүлэгдэнэ. Совет эб найрамдалай жасые бэхижүүлгэдэ 70 миллионһоо үлүү хүн хабаадалсадаг юм.

Виктор РУДЕНКО,
АПН-эй корреспондент.

ШУХАЛА АСУУДАЛ ЗҮБШЭГДЭБЭ

Таксимо тосхоной барилганууд тухай асуудал арадай депутадуудай Багдаринай поселково Соведэй гүйсэдкомой ээлжээтэ зүблөөн дээрэ хаража үзэгдэбэ. БАМ-ай барилга бүтээжэ байгаа барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын начальнигай орлогшо М. С. Железовский, ахамад энергетик А. П. Чулков гэгшэд энэ асуудалаар тоособо.

Мүнөө тосхоной шарай үдэр, хоногой үнгэрхэ тума хубилна, шэнэ барилганууд олошорно. Һургуулиин, хүүгэдэй саадай барилганууд тосхоной тэг дунда эхилэнхэй. Тиихэдэ ерээдүйдэ ехэ хэмжээнэй овощ хадагалха хранилищи болон складуудай барилга түргэдхэгдэнэ. Бүхы барилгануудые түргэдхэхын тула тосхоной ажалшад субботник, воскреснигүүдтэ таһалгаряагүй хабаадана.

А. ЦЫРЕНОВ.
Баунтын район.

АЯНШАЛХА ГЭБЭЛ...

«Аяншалга ба экскурсиин хэрэгүүдые орон доторoo саашадань хүгжөөхэ, нарижуулан һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй баталан абаһан тогтоол манай республика дотор холын ба дүтын аяншалга эмхидхэхэ хэрэгтэ зохид нүлөө үзүүлһэн байна.

— Манай бюродо экскурсоводой нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ ябагшад олон. Экскурсовод гээшэмнай түрэл нютагайнгаа түүхэ, мүнөө үеын хүгжэлтэ, соёл культурые һайн мэдэхэ, бэлэдхэл һайнтай мэргэжэлтэ байха ёһотой ха юм. Манай экскурсоводууд үдэшын университедтэ һуража, марксистско-ленинскэ теори, түүхэ шудалдаг, хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр, анхарал татамаар үгэ хэлэхэ шадабарида һурадаг байна. Экскурсоводууд аяншалагшадта түрэл нютагай түүхэ, байгаали, үзэсхэлэн гоё газарнууд тухайгаа һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэхэ шадабарида һурана.

Манай аяншалга ба экскурсиин бюрогой экскурсинуудай тематикань олон янза. Холоһоо айлшаар ерэгшэдтэ «Улаан-Үдэ хотын хүгжэлтэ, шэнэ барилганууд ба саашанхи хараа түсэбүүд», «Хэншье, юуншье мартагдаагүй», «Революциин болоһон газарнуудаар», «Минии комсомол наһанай үе» болон бусадые нэрлэлтэй. Бюрогой хүдэлмэрилэгшэд М. Н. Давиденко, Н. Н. Захарова, Л. П. Туча, Л. Н. Тюменцева, Т. Н. Куракина гэгшэд һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Улаан-Үдэ — Ивалга — Краснояровo гэһэн маршрут аяншалагшадые һонирхуулдаг. Апрельһээ эхилээд, октябрь һара болотор энэ маршрудаар экскурси үнгэргэгдэнэ. Гуннануудай ажаһуудаһан Хяагта ошоһон трактын 14 дэхи километртэ оршодог хотын үлэгдэл илангаяа ехэ һонирхол татадаг. Эртэ урда сагай түүхэ тухай фото-зурагууд болон схемэнүүдые экскурсоводууд хэрэглэнэ. Тапхар, Ивалгын тосхон шадархи хабсагай шулуун дээрэ эртэ урда үе сагта һиилэгдэһэн ан гүрөөлэй дүрсэнүүд ехэ һонирхол татана. Граждан дайнай үедэ баатарлигаар унаһан партизануудай Краснояровo тосхондохи хүшөөтэй энэ маршрудаар аяншалагшад танилсана.

Р. СЕРЕБРЯКОВА,
Улаан-Үдын аяншалга ба экскурсиин бюрогой директор.

ЭРХИМҮҮДЭЙ ТООДО ОРОЛСОН...

Гусиноозёрскын ГРЭС-эй хүдэлмэришэдэй дунда үндэр бүтээсэтэй ажалзараа суурхаһан түрүүшүүл олон юм. Тэдэнэй нэгэн Юрий Опишняк болоно. Тэрэ «Эрхим мэргэжэлтэн» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө үнгэргэгдэдэг конкурсдо нэгэнтэ бэшэ илажа гараһан байна. Мүн барилгашадай дунда «Эрхим гагнуурша» гэһэн хүндэдэ хүртэнхэй.

Мэнэ һаяхана Эрхүү хотодо Сибириин барилгын эмхинүүдһээ сугларһан олон мэргэжэлтэд өөһэд өөһэдынгөө бэлиг шадабариие харуулгын мүрысөөндэ сугларба. Тэндэ «Востокэнергомонтажай» участогһаа Юрий Опишняк хабаадажа, мүн лэ эрхим дүн харуулба. Тэрэ эндэ гурбадахи һуури эзэлжэ, Бүхэсоюзна конкурсдо хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Н. ДУГАРОВА.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **мүрысөөндэ илажа гараһан В. Гуров.**
М. СУТУРИНАЙ фото.

ҺУР ХАРБАЛГА

ЗАЛУУШУУЛ ШАЛГАРБА

Һур харбалгаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөн дүрбэн үдэрэй туршa соо «Спартак» бүлгэмэй стадион дээрэ боложо дүүрэбэ. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шанда хүртэхын түлөө гурбадахияа үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөндэ спортын дүрбэн бүлгэмэй, хүүгэдэй спортын 3-дахи һургуулиин 50 гаран мэргэшүүл хабаадажа, мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлһэн байна.

Юундэшьеб «Буревестник» болон «Урожай» бүлгэмүүдэй суглуулагдамал команданууд хабаадабагүй. Гол түлэб студентнэрһээ бүридүүлэгдэдэг байгаашье һаа, эдэ команданууд түлөөлэгшэдөө энэ ехэ мүрысөөндэ табиха ёһотой байгаа гэжэ һанагдана.

Тиихэдэ элдэб шалтагаануудаар манай республикын бэлигтэй бэрхэ олон мэргэшүүлэй мүрысөөндэ хабаадаагүй байһаниинь халагламаар. Эдэнэй зураахай дээлэб спортын мастернууд В. Гуров, Э. Санжиев (хоюулаа «Спартагһаа»), В. Лазарев («Динамо») гэгшэдэй хоорондо һонирхолтой шанга тэмсэл болобо.

90 метр. «Спартак» бүлгэмэй тренер Виктор Гуров энэ зайда харбахадаа, 473 очко тудажа, нилээд урагшаа гараһан байха юм. Эгээл дүтын зайда —30 метр — тэрэ 647 очко абажа, түрүү һуури эзэлбэ. 70 метртэ— хоёрдохи, 50 метртэ гурбадахи шангуудта хүртөө. Ингэжэ В. Гуров М-2 упражненеэр харбахадаа, 2209 очко абажа, нэгэдэхи һуури эзэлээд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шанда хүртэһэн байна. Энэ хадаа манай һур харбалгын спортын ветерануудай нэгэнэй туйлаһан үшөө нэгэ амжалта болоно.

Валерий Лазарев тэрээнһээ 29 очкогоор гартажа, хоёрдохи һуури эзэлээ. Тиихэдэ Валерий 50 метртэ 547 очко тудажа, илалта туйлаба. 90 метртэ — хоёрдохи, Геннадий Эрхитуев («Динамо»), спортын мастерта кандидат Герман Хагдыров («Локомотив») гэгшэд эрхим зургаанай тоодо ороһон байха юм. Улаан-Үдын 48-дахи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Г. Хагдыров эгээл дүтын зайда 630 очко абажа, гурбадахи һуури эзэлээд, ресспорткомитедэй дипломоор шагнагдаа. Эдир хүбүүнэй энэ амжалтадань тренер В. А. Чупров ехэ габьяатай.

Залуу харбагшад С. Тимохин, Б. Бимбаев, С. Парфентьев, А. Абрамов болон бусад илалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа харуулба.

Эхэнэрнүүдэй дунда мүн лэ ана-мана тэмсэл болоо. Мүрысөөнэй гурбан үдэрэй дүүрэтэр энэ жэлдэ Зүүн Сибириин технологическа институдай барилгын факультедэй 1-дэхи курсда һурахаяа ороһон спортын мастер Светлана Николаева («Динамо») түрүүлжэ ябаба. Зүгөөр һүүлшын үдэр рэ гараа һаань, тэмсэл шангадахаһаа гадна, залуу харбагшадта ехэ туһатай байха һааб даа.

Эдэ үдэрнүүдтэ сагай уларилай таарамжагүй хүйтэн байһан ушар мүрысөөнэй дүнгүүдтэ хангалтагүйгөөр нүлөөлөө, гэбэшье эндэ залуушуул сог залитай байжа, сугларагшадай магтаал һайшаалда хүртөө.

Эрэшүүлэй дунда гол ту- 70 метртэ гурбадахи һууринуудта гараһан байха юм. ШВСМ-эй ахалагша тренер Эрдэн Санжиев М-2 упражненеэр 2143 очко абажа, бронзо медаляар шагнагдаа. Тэрэ 70 метрһээ харбахадаа эрхимлэбэ —558 очко. 50 болон 30 метртэ хоёрдохи һууринуудта гараһан байна.

Спортын мастернууд Вячеслав Гуров («Урожай»), Света 50 метрһээ харбахадаа, спортын мастер Ирина Лукашевичтэ («Труд») хүсэгдэжэ, 2053 очкотойгоор хоёрдохи һуури эзэлһэн байна. И. Лукашевич тэрээнһээ гурбан очкогоор уридлажа, илалта туйлаад, чемпионой лентээр, 1 шатын дипломоор, үнэтэ бэлэгээр шагнагдаба. Софья Разнаева («Динамо») гурбадахи шанда хүртөө.

70 метрһээ харбахадаа, Улаан-Үдын 1-дэхи интернат һургуулиин 9-дэхи классай һурагша спортын мастерта кандидат Гэрэлма Цыремпилова («Спартак») 459 очко тудажа, түрүү һуури эзэлһэн байна. Спортын мастернууд Л. Тихонова («Спартак»), И. Лукашевич удаадахи һууринуудта гараба.

60 болон 50 метрһээ мэргэлхэдээ, С. Николаева илажа, дипломуудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа. Эгээл дүтын зайда харбахадаа, И. Лукашевич эрхимлэбэ.

«Туяана» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй залуу оёдолшон спортын мастерта кандидат Тамара Балбарова 60 метртэ 523 очко абажа, хоёрдохи һуурида гараһан байна.

М-2 упражненеэр харбахадаа, Л. Тихонова, Г. Цыремпилова, Т. Балбарова гэгшэд эрхим зургаанай тоодо оробо. «Динамо» бүлгэмэй эдир мэргэшүүл И. Антонова, В. В. Рейф гэгшэд яһала эдэбхитэй бэрхэ спортсменүүд боложо ябаһанаа харуулаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр «Спартак» бүлгэмэй суглуулагдамал команда илажа, республикын физкультура болон спортын комитедэй I шатын дипломоор шагнагдаба. «Динамо» болон «Труд» бүлгэмүүдэй мэргэшүүл удаадахи һууринуудые эзэлһэн байха юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

СМЫСЛОВОЙ ҺУРГУУЛИДА ОШОБО

Байгша оной августын 29-һөө сентябриин 27 болотор Туапсе хотодохи «Орленок» гэжэ пионернүүдэй лагерьта дэлхэйн экс-чемпион В. В. Смысловой һургуулида заочноор һуралсагшадай сесси эхилбэ.

Дурсагдагша энэ һургуулида заочноор һуралсахаар манай республикын түлөөлэгшэ, Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат-һургуулиин табадахи классай һурагша Баир Доржиев абтаа һэн.

Росси Федерациин нютаг бүхэнһөө сугларһан гушаад һурагшадые ороноймнай мэдээжэ гроссмейстернүүд Ю. Балашов, Ю. Разуваев, бусад шатарай нюусатай танилсуулха. Василий Васильевич Смыслов эдэнэрые хүтэлбэрилхэһээ гадна шатарай теори тухай лекци өөрөө уншаха, хөөрэлдөө үнгэргэхэ юм.

Нютагаймнай хүбүүнэй ошолон һургуулида Орджоникидзе хотын спортын мастерта кандидат, мүнөө 14-тэй Алеша Древ байха. Тэрэ Хойто-Осетиин АССР-эй эрэшүүлэй дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлээ юм. Мүн Краснодарай нэгэдэхи разрядтай болоһон 9-тэй Сергей Тевяков шадамар бэрхэ шатаршадай нэгэн юм. Эдэнэрһээ гадна Казахай, Молдавиин ССР-һээ ерэһэн һурагшад олон. Смысловой энэ һургуулида мүнөө технологическа институдай студент, мастерта кандидат Сокто Намжилов һуралсаһан намтартай.

Л. ГАРМАЕВА.

ГАИ-ГАЙ ЭКРАН

Байгша оной августын һүүлшын хоёр долоон хоногой туршада харгын дүрим эбдэһэн 123 ушар элирүүлэгдээ. Эндэ арбан хүн наһа бараһан, 29-ниинь гэмтэһэн байба. Дүрим эбдэгшэдэй дунда тоо бүридхэлэй машинанүүдые заһабаридаг заводой жолоошон В. Меркевич, Улаан-Үдын районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой модошо дархан Н. Матаев, Буркоопсоюзай жолоошон Н. Машкин болон бусадые нэрлэмээр. Харгы дээрэ аварн хэгшэдэй юпэниинь поггуугаар машина жолоодожо ябаа. Тиихэдэ энэ үе соо Сэлэнгын, Хориин районуудта дүрбэн, Загарайн, Кабанскын районуудта хоёр усал болоо. Холбоолжонои уурхайн гагнуурша В. Бобырь гэгшэ «хатуу харын» һүүлээр мотоциклаараа харгын зүүн захаар харайлгажа ябаһаар, урдаһаа ерэһэн ашаанай машинатай мүргэлдэшоо. Мүн тус уурхайн хүдэлмэришэн А. Иранский баһал һогтуугаар гүйлгэжэ ябаһаар хүндөөр гэмтэбэ. Хүрбын леспромхозой хүдэлмэришэд Тихонов, Даненко, авиазаводой фрезеровщик Корнев гэгшэд һогтуугаар мотоциклаа хүмэрюулжэ, өөһэдөө гэмэлтэхэһээ гадна, һундалдаад ябаһан пассажирнуудаа больницада оруулһан байна. Энээнһээ гадна технологическа институдай багша Демин «Жигули» машинаараа сэнгэжэ ябатараа, харгы дээрэ хоёр хүниие дайрапан байна. Угайдхадаа гэмтэһэн энэ хоёроо больницада абаашахын орондо, тэрьелхэ һэдэлгэ гаргаһаниинь гайхалтай. Тэрэ үнгэрэгшэ жэлдэ харгы дээрэ хүниие дайраад тэрьелһэн юм. Мүнөө Демин сүүдэй урда зэмээ амсахань.

Н. СЕМЕНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэришэн.

УНШАГ... һонирхох... байхат...

ТОН БИШЫХАН НОМУУД

Хэмжээгээрээ эгээл ... хан ном гаргалгаар ... лэгшэд дэлхэй дээрэ ... лэнхэй юм. Тэдэнэр ... шье гурба гурбан милли... хэмжээтэй олимпиин то... тай номхониие гаргаһа... гаа. Гэбэшье япон ... дэй энэ рекордые Кат... (Польшо) инженер З... Скочны гэдэг илаба. ... ратай юумэеэ 35 жэл ... жэ байһан Скочны агуу... нуудэй ажабайдал тухай ... рэһэн дүрөөд бишыхан ... бүтээһэн байна. Ном ... ниинь кэдэн арбаад хүуда... тай (т котнь хуудаһана... ёр талада бэшэгдэнхэй, ... хэн дүрбэлжэн миллиметр ... зантань хэдэн зуун үгэ ... дог. Зигмунд Скочныя ... бишыхан номуудай дунда ... хуудаһатай, 2х2.5 милли... рэй хэмжээтэй Наполео... намтар, 48 хуудаһатай, ... лэ тиимэ хэмжээтэй Нико... Коперникэй намтар бии.

Автор номуудаа черте... сууриһаар орон доторoo ... бэрилгэдэһэн саарһан ... бэшэдэг. Тусгаар бэлдэгд... тушь саарһа нэбтэ гарда... гүй, түргэн хатадаг ба ... дадаггүй юм. Нэгэ хууда... дээрэнь 30-һаа 40 хүрэтэр ... гүдые бишэжэ болохо. М... ро-номуудаа автор үнэтэй ... тэй модор хэгдэһэн г... мрамор таг дээрэ табяад ... даг.

Микро-номуудай онсо ... хаг суглуулбари энэл ... рай ондоо зохёол — 0.... 1.6 миллиметр үндэртэй ... мүнгөөр хэгдэһэн бодону... шатарай хэлэгэтэй хамта ... шавада нээдэһэн выстав... табигданхай.

ДҮРБЭН ЗУУН ЖЭЛ БОЛООД...

400 гаран жэлэй саада ... уһанда шэнгэһэн сэрэгэй ... ри Роз» гэжэ кораблиие ... дээрэ гаргаха хүдэлмэри ... ликобританида үргэлжэл... Тэрэ мүрэнэй 16 метр ... гыдэ, бүр доро булагд... хай. Судныя корпусой ... дэлнүүд ерэхэ жэлдэ уһан ... роһоо гаргагдаха юм. Т... ниие табихын тулада ... да тамаралгын плимутск... зейдэ мүнөө һуури бэлд... жэ байнхай.

Генрих VIII гэдэгэй сэр... флодой урдаа хараха онс... хол — дүрбэн мачтатай ... тай корабль француз кор... нуудтай тулалдажа урд... гүй, навигационно алд... болoжо. 1545 ондо ... шэнгэшэһэн түүхэтэй. Бо... рэнь флодой вице-адмир... 700 солдат болон матрос ... пушка байһан юм ха.

Мүнөө тэрэ ниична тала... ехэ һонирхолтой болонхой. ... жэ элһэн ба бур шабар ... тэрэ хэдэн зуун жэлдэ да... дан хэбтэнэ. Корабль д... һээ абтаһан зарим тэды ... нүүд хамтаапа Т... эпохын үеын далайн аж... даралые багсаан тухайлж... га олгоно. Һүүлэй хоёр ж... туршада арһаар ба мод... хэгдэһэн зүйлнүүд — а... тал, хубсаһан —судна ... олдоо. Тиихэдэ артиллери... пушканууд гаргагдаа. Мү... һа парикмахерай кабина, ... ругическа инструментнүү... врачай таһалга олдоо. А... модон амһар... соо түрхи... байгаа. Амһарта д... эгээл һүүлдэ бариһан ... хиргакай сарааануд элшхэ... рагдаа. Тиихэдэ тэндэ о... һон хоёр шприц: нэгэн... тиилгэн, нүгөөдэнь ээд — ... сэнтэйдэ тоологдоно. Тэ... нөө үедэ мэдээжэ шприцу... дунда эгээл үнинэйнь бо...

ГОЛ ГҮ, АЛИ ФИОРД ГҮ?

Мэдээжэ океанолог Жа... Кусто дэлхэйн эгээл ехэ ... мүрэнүүдые шэнжэлжэ ... лэнхэй. Һаяхана тэрэ Х... Америкэдэхи Нангин Лавр... гэжэ мүрэниие шэнжэлбэ. ... доогуур ябадаг «Калипсо» ... жэ судноор хэһэн шэнжэлг... һонирхол татаба. Уһан... урасхалые уруудан ябахада, ... метр хүрэтэр гүнзэгы ... дайралдана гэжэ тэмдэ... дээ. Гэхэтэй хамта урда... байһан уһанай 15 метр ... гыдэ дабһатай тогтомол ... үзэгдөө. Дабһатай дабһ... хоёр уһанай ниилэдэггүй ... бүришье гайхалтай байна. ... фиорд (нарин аад, тон ута ... хой) соо гол мүрэнэйхиие ... ондоо амидаралтай бии байж... элитэ болонхой.

ЭГЭЭЛ БЭРХЭ ПАРИКМАХЕР

Япон парикмахер Исао ... тия гэгшэ «дэлхэйн дээрэ эг... бушуу түргэн парикмахер... һэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. ... гэргэгдэһэн конкурсдо тэр... минута соо 400 хүнэй ... хюһаһан байха юм.

(«СМЕНА» журналһаа абтаба).

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо. Баруун-хойноһоо секундын 4 — 9 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 16 — 21, зарим районуудта 10 — 15 градус хүрэтэр дулаарха хараатай.

Улаан-Үдэдэ сэлмэлгэтэй, бүрхэлгэтэй байха, шииг нойтон орохогүй. Үдэртөө 19 — 21 градус дулаан болохо.

Сентябриин 3—4-нэй үдэрнүүдтэ сэлмэгшэг байха, үглөөгүүр хаа хаанагүй манан унаха. Һулахаанаар һалхилха. Һүниндөө 3 — 8 градус дулаан хонохо. Үдэртөө 16—21 градус хүрэтэр дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Республикын ажалай үдэр» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Таряа хуряалга 81». «Комбайнерһаа хамаг юумэн дулдыдаха» — статья. «Һогооборишье үбһэн —һуридэ нэмэри» — материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Тэжээл бэлэдхэл — бүгэдын хэрэг». «Амидаралта уһан» — С. Захаровагай статья. «БАМ: тоннельнүүдэй барилга түргэдхэхэ» — А. Куклинай статья. «Анхарагты: түрүү дүй дүршэл». «Бэдэрэлгэнүүд үргэлжэлһөөр» — В. Лошаковой статья. «Түрэл орон доторнай».

Гурбадахи хуудаһанда. «Алтан гартад гүүлэхэл...»— Ч. Гомбоинай статья. ТАСС-ай ба АПН-эй материалнуудай суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Августын почто» — бэшэгүүдэй шэнжэлэл. «М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын 100 жэлэй ойдо». «Эрдэмэй толо сасан...» — Ч. Гомбоинай статья. Спорт. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Уран гартан». 10.35 — «Кэти, вернись домой!» — уран һайханай фильм. 11.55— РСФСР-эй арадай артист В. Мининэй хүтэлбэрилдэг Москвагай камерна хоорой концерт. 12.30 — «Увертюра селе Калинино» — баримтата фильм. 12.45 — Шэнэ һонин. 15.10— Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Би мэдэнэб: город бодохол» — баримтата фильм. 15.45 — «Ород хэлэн». 16.15 — Хүгжэм. 16.42 — «Дохёогоо үгыт, горнистнар!» 17.30 — Вьетнамай Социалис Республикын национальна һайндэртэ — Республикын соносхогдоһон үдэртэ. Кинопрограмма. 18.00 — «Молодость» ансамблиин концерт (Вьетнам).

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Байгал» — программа. 19.00 — «Социалис оронуудаар» (буряадаар). 19.20 — Киноочерк.

Орбита. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 20.00 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Канадын кубок. СССР —ЧССР. Канадаһаа дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.35— «Юун? Хаана? Хэзээ?» — телевикторинэ. 23.35 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 23.50 —Велоспортоор дэлхэйн чемпионат. Прагаһаа дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүдэй программа. 13.40 —Юрэнхы биологи. 9 кл. «Арадай ажахыда биологи ямар удха шанартайб?» 14.10 — Р. Л. Стивенсон. «Ажабайдалайнь ба уран бэлигэйнь хуудаһанууд». 15.10 —«Шинии ленинскэ библиотекэ». «Партийна организаци ба партийна литература». 15.40 — «Багшада — хүгжэмэй хэшээл». 1 кл. (2 дохи дамжуулга). 16.40 — «Орнитолог Андреевэй тэмдэглэлнүүдһээ» — баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00 — Баримтата фильмүүдэй программа. 18.10 — «Таанад, агитаторнууд болон политинформаторнуудта».

Орбита. 18.30 — «СССР-эй Медицинскэ наукануудай Академи».

Улаан-Үдэ. 19.55 — Дамжуулгын программа. 20.00 — «Хүдөөгэй час». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». «Шэдитэ экран». 21.15 — Уласхоорондын һонин. 22.00— «Время». 22.35 — «Девочка из Ханоя» — уран һайханай фильм. (Вьетнам). 23.40 — Д. Шостакович. «Кинодо бэшэһэн хүгжэм».

Редактор Р. Б. ГАРМ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-03582. Заказ № 202. Индекс 5901